

DISSERTATIO ACADEMICA

77

1740,3

13

DE
SVBSTITVTIONE
PVPILLARI
A GERMANIA NON
EXCLVSA

DN. JOH. WILH. DE GÖEBEL

SERENISSIMI DVICIS BRVNSV. LVNEBVRG. A CONSILIIIS
AVLICIS ET DICASTERII GVELPHICI ASSESSORE
PANDECT. P. P. O. ET FACVLTATIS JVRIDICÆ
SENIORE

IN JVLEO MAJORI

D. SEPT. MDCCXL.

FLACIDÆ ERVDITORVM DISQVVSITIONI
SVEMITTIT

FRIDERICVS Stein

GAWETA-PRVSSVS.

HELMSTADII
TYPIS JOHANNIS DRIMBORNII.

DE
 SVBSTITVTIONE
 PVPILLARI
 A GERMANIA NON

CAP. I.

DE SVBSTITVTIONE PVPILLARI; PRÆ-
 MISSIS QVIBVSDAM DE SVBSTITV-
 TIONE IN GENERE.

CAP. II.

DE GERMANIA SVBSTITVTIONEM PV-
 PILLAREM NON EXCLVDENTE.

IN IVLJO MAIORI

D. SEPT. MDCCXLI.

FRIDERICVS SEBASTIANVS

AVGVSTVS

FRIDERICVS SEBASTIANVS

AVGVSTVS

HELMSTADII
 TYRIS JOHANNIS DRIMMERII

AD
ILLVSTRISSIMVM
DOMINVM
CHRISTOPHORVM
GVILIELMVM
DE KALCKSTEIN
REGIÆ MAJESTATIS PRVSSIÆ LOCVM
TENENTEM GENERALEM

DE
NEXV INTER ARMA
ET STVDIA

DISSERTATIO PROOEMIALIS

QVA

EXCELLENTIÆ EJVS,

SVMMA REVERENTIA

SPECIMEN SVBSEQVENS ACADEMICVM

NVNCPAT

TANTI NOMINIS

DEVOTISSIMVS CLIENS ET SERVVS

FRIDERICVS Stein

GAWBITA-PRVSSVS.

AD
ILLVSTRISSIMVM
DOMINVM
CHRISTOPHORVM
GUILIELMVM
DE KALCKSTEIN
RIGNE MAIESTATIS PRVSSIE LOCVM
TENENTEM GENERALEM
DE
NOV INTER ARMA
ET STVDIA
DISSERTATIO PROBEMARIS
QVA
EXCELLENTE EJVS
SPECIMEN SVBROVENS ACADEMICVM
MAGISTRVS
TAN T I N O M I N I S
FRIDERICVS QVIN
DE BIRKENHAGEN

ILLVSTRISSE
DOMINE LONGE GRATIOSISSE:

Artissimum vinculum, quo arma junguntur literis, illos tantum, qui mentis viribus destituuntur, nullaque imbuti sunt cognitione, latere potest. Militaris prudentia experientiae inicitur. Cum autem vita humana, brevitati admodum obnoxia, ut propriam ubique hauriamus experientiam, non patiat, ex aliorum experientis, quas historiae & annales ab interitu vindicant, nostram formemus & instruamus, oportet. (a) Res mundanae tam civiles, quam militares, in gyrum quasi actae, semper redeunt, mutatis tantum personis, & externa aliqua specie, circumstantiarumque diversitatibus. Qui rerum gestarum expertus est, ex praeteritis futura calidissime conjicere ignorabit, qui defectus merito etiam viro militari abesse debet. Ut ordines ducturus terrarum, quae a milite sunt peragrandae, & locorum, ubi castra metanda, aut quae obsidione cingenda, peritus sit, a nemine facile in dubium vocabitur. In dirigenda acie & curando locorum obsidio, rebusque periclitantibus, aut male se habentibus, ut par est, subveniendi, acri & certo opus est judicio, cui augendo & limando philosophia rationalis multum intervitt. Nec minus belli dux animi passionibus, quae, in nimium translatae, omnium calamitatum, miseriarum & adverforum eventuum causae sunt,

a 2

recte

(a) BOECKLERI *dissertatio, cui titulus: Historia principum schola.*

recte moderari noverit, cultioresque habeat mores, & eorum, quæ ad rempublicam, tam quoad justum, quam quoad utile, spectant, non sit ignarus. Vti olim, ita etiam hodie viris in sago illustribus legatorum sparta aliaque civilia munera committi solent: Is autem, qui legati provincia recte fungi, aut etiam bellici ducis, qui suos ad strenue rem gerendam admonere debet, munus probe explere vult, naturalem eloquentiam artificiali quodammodo adjuvet, necesse est. Corporum naturalium & effectuum, qui inde exoriri solent, cognitionem habere, non leuem militari scientiæ (b) præbet utilitatem. Quod autem ad mathesin attinet, illa, pro magna sui parte, ea, quibus vir militaris imbutus esse debet, complectitur. Aliquid etiam juris tam naturalis, quam civilis studio dandum. (c) Dedecus enim profecto est, præfidere & adfidere causis militum cognoscendis & dijudicandis, & neque civilis, neque criminalis juris habere notitiam. Inter Græciæ heroes non pauci fuere, qui litterarum studia

(b) Suspicor, inter novem scholas militares, quas orientale habuit imperium, aliquas fuisse, in quibus rei militaris scientia docebatur. Ceterum de scholis & comite scholarum vid. *BVLENGERVS de imperio Romano lib. IV. c. 19.*

(c) Cæsar æque ac Pompejus, de jure in artis formam redigendo, solliciti fuisse, dicuntur. *SVÆTONIVS in vita Cæsaris c. 44. ISIDORVS Hispal. lib. V. origin. c. 1.* Après l'étude de belles lettres, qui me touche particulièrement, j'aime la science de ces grands Jurisconsultes, qui pourroient être de législateurs eux memes, qui remontre à cette première justice, qui regla, la société humaine: qui conuoisse ce que la nature nous laisse de liberté dans les gouvernemens établis, & ce qu'on oté aux particuliers, pour le bien public, la nécessité de la politique. Mais cette science du droit, qui descend aux affaires de particuliers, n'en devoit pas être ignorée. On la laisse pour l'instruction des gens de robbe, & on la rejette de celle de Princes, comme honteuse; quoiqu'ils ayent, à donner des arrêts, à chaque moment de leur regne, sur la fortune, la liberté & la vie de leur sujets. *Oeuvres mêlées de SAINT EVREMONT tom. I. p. 29. 30.*

& am am que rati nos obe noffe non od ea, Ali-an-de-que ter dia in
in amoribus habuerunt. Achillem scientiarum præcep-
tis, comitate honesta, & militaribus forte etiam curis
Chiron instituit.

Quem Chiron docuit potissimus centaurorum.

HOMER. *Iliad. lib. XI.*

Alexander M. non solum exotericis, sed & acroamaticis
disciplinis, Aristotele duce, innutritus est. (d) Romani ad
majores plerumque nullos admittebant dignitates, nisi
qui per aliquod tempus castra secuti essent. Atque Ro-
manorum illi, qui maxime armorum gloria floruerunt,
litterarum scientia sæpe celeberrimi fuerunt. Inter multa
egregia non in ultimis laudum Scipionis Africani fuit,
quod juventutem bonarum litterarum studiis addiderit.
Consumata fortasse belli gloria Hannibalem, a puero in ex-
ercitu educatum non superasset, nisi exercitatus littera-
rum studiis habuisset judicium. (e) Rectius exercitui im-
perabit, qui primum sibi imperare didicit. Julius Cæsar
omnibus belli ac togæ dotibus ingenique ac studiorum
eminentissimus erat. (f) *In heroicis* GABRIELIS SI-
a 3 MEO-

(d) PLVTARCH. *in vita Alexandri M.*

(e) Carus ipsi, teste Cicerone, fuit Ennius. Vide PLVTARCHVM in vita
Scipionis Africani. Hic de eo dicit: *Publius Cornelius Scipio jam inde a
pueritia, cum eximia indolis & summe virtutis specimen præ se fer-
ret, sub auspiciis patris cepit disciplinis militaribus erudiri.* De re-
bus ejus præclare gestis, præter Plutarchum l. c. POLYBIUS, & LIVI-
VS decade III & IV. agunt.

(f) SAINT EVREMONT *dans la comparaison de Cesar & d'Alex-
andre hæc habet: L'amour de lettre leur fut une passion commune,
mais Alexandre ambitieux par tout, etoit piqué d'une jalousie de su-
periorité en ses etudes, & avoit pour but principal dans les sciences, d'être
plus sçavant que les autres. L'esprit de Cesar un peu moins vaste,
ramena les sciences a son usage, & il semble, n'avoir aimé les lettres,
que pour son utilité.* Inprimis dicendi arte Cæsar valebat, & si ora-
torem agere voluisset, eos, qui maximam in ea consecuti sunt laudem,
si non superare, tamen adæquare potuisset. Inter historicorum sum-
mos

MEONIS symbolis depictus conspicitur, stans super globo mundi, sinistra librum, dextra gladium tenens, cum hac inscriptione: EX VTROQUE CÆSAR (g) Titus Vespasianus cum Britannico in aula educatus, ac paribus disciplinis & apud eosdem magistros institutus (h) Vespasiano Carolum Magnum jungamus. Hunc non solum corporis exercitiis ab ineunte ætate se assuevisse, sed & artibus liberalibus & bonis litteris studiosissime operam navasse, memoriæ proditum est. (h) Carolus quoque V. bonarum litterarum peritus erat. Hic juventæ rectores habuit Chievrivum ephorum & doctorem Adrianum præceptorem, inter pontifices Romanos postea locum habentem, qui animum ejus ad honesti habitum & belli pacisque scientias composuerunt. (i) Carolo æmulum Franciscum I. Gallix regem addamus, quem victoria ad Marignanum, & clades ad Paviam heroibus adscribit. *Hic princeps magnum sui tum civibus, tum exteris desiderium reliquit, quod omnibus virtutibus præstantem se præbuit. Magni erat & generosi animi, bonas litteras maxime amavit & fovit.* Henricus IV. Gallix rex litterarum quoque non fuit imperitus. Hunc scientias principe dignas Florens Christia-

mos illum esse referendum, libri de bello Gallico, & civili, si hos quos que scripserit, docent. Sunt qui putant, libros illos fuisse, quos, se, ut Ægyptiacam evitaret captivitatem, mari committens, altera manu in altum sustinuerit, altera vero nataverit. PLVTARCHVS in vita ejus.

(g) CAMERARIVS in *horis subcisivis c. II.* existimat, symboli auctorem oculos intendisse ad honores, qui Julio Cæsari, post reportatam a Pompejo in campis Pharsalicis victoriam, a senatu decreti fuerunt. In iis enim erat, ut imagini ejus, orbis terrarum globo impostæ, adscriberetur: SEMIDEVS EST.

(h) SVETONIUS in *vita ejus C. 2.*

(h) EGINHARDVS in *vita Caroli M. C. XXV.*

(i) Vid. *L'avertissement*, quod VARILLAS præmisit libro, qui inscribitur: *La pratique de l'education des Princes.*

fianus docuit. (k) Gustavus Adolphus Suecorum rex in disciplinarum & militiae studiis educatus fuit. (l) Magnus hic rex inter arma universales meditatus dicitur leges. (m) Carolus Gustavus cum domesticis studiis academica con- junxit. (n) Fridericus Wilhelmus, qui rebus gestis Magni cognomen promeritus, bonas litteras litteratosque impen- se anaavit, fovitque. Inprimis etiam dicendi arte valuit. (o)
Quod

(k) PEREFIXE dans l'histoire de Henry le grand p. 23 eum appel- lat: *Homme de tres agreable conversation & fort versé aux belles let- tres.* ANTONIVS de BANDOLE in paralelismo Julii Cæsaris & Henrici IV. quem translationi Julii Cæsaris in Gallicam linguam præmisit, ab hoc rege rerum a se gestarum commentarios expectatos fuisse, tradit.

(l) LOCCEII *hisor. Succica lib. 8. p. 503.*

(m) *Le Roy Gustave de Suede, ayant lu & admiré le livre de jure belli & paci- cis, il resolut de se servir de l'auteur, qu'il croyoit un grand politique, à cause de cet ouvrage, & le chancelier Oxenstiern, premier ministre de ce conquerant, le sortisicet dans ce dessein, faisant un merveilleux état de son ouvrage de jure belli & pacis, qu'il feuilletoit incessamment.* BAYLE dans le dictionnaire H. C. sous l'article de Grotius.

(n) Puffendorff in rebus a Carolo Gustavo Sueciae rege gestis lib. VII. §. III. p. 603

(o) Quinto aetatis anno additus ei fuit rector juventutis Johannes van der Borgh, qui & patris Georgii Wilhelmi juventam rexerat. Sed cum is supremus satrapa comitatus Ravenbergenis constitutus erat, in ejus locum successit Johannes Fridericus Kalekum dictus Leucht- mar. Informatio Jacobo Mullero a secretis epistolis fuit commissa. At postquam aetatis annum decimum quintum attigisset, parenti pla- cuit, eum in Belgium mittere, quo e conversatione illustrium toga sago- que virorum solidiorem ingenii cultum caperet, ac judicium moreque poliret. Igitur mense Junio iter ingressus per Hamburgum, Olden- burgum, inde Grœningam, Schwollam & Vltrajectum, Leidam pervenit, ubi sedem aliquandiu figere decrevit. Præcipuum ibi studium anti- quitatis & historiam cognoscere, eam cum primis, quæ ad ipsius ditio- nes, & vicina regna & republicas spectaret. PUFFENDORF de rebus gestis Friderici Wilhelmi Magni lib. I. §. 102. Celebratis Hagæ comitum cum Auriaca nuptiis, concessum ordinum ingressus, ubi par- tulum assedisset, mox surgens, pileoque mense imposto, pariter aperto capite stantibus ordinibus, decora oratione de federe, quod pater suus cum

Quod ad belli duces, qui reipublicæ temonem non rexe-
runt, attinet, Germanico inter principes Romanorum he-
roum omnino locus debetur. Ingenium ei in utroque elo-
quentiæ doctrinæque genere præcellens erat. (p) Agricola,
ob res in Britannia præclare gestas memorabilis, per om-
nem honestarum artium cultum pueritiam adolescenti-
amque transegit. (q) Mulum Torstensohnus, qui Sueco-
rum in Germania summo cum imperio rexit exercitum,
a puero litterarum studiis se permittens, Lipsiæ in hibernis
constitutus, ducentibus professoribus, scientias, potissimum
arti militari inservientes, excoluisse dicitur. Guebriantus, in
Germania, per aliquod belli sic dicti tricennalis spatium,
supremus Gallici militis præfectus, adolescentiam in stu-
diis contrivit. (r) Montecucklius, qui illo tempore, quo Tu-
rennius (s) Gallicis præerat copiis, imperatoris archifra-
te-

*cum uniti Belgii republica inierit, quodque continuare præsentis sue
res exigant, memorare capit. PUFFENDORF l.c. lib. II. §. 72. p. 130.*

(p) SVETONIUS in *Caligula* c. I. (q) TACITVS in *Agricola* c. IV.

(r) Je puis parler comme témoin des charmes de sa conversation, qui
n'avoit rien de cette austérité ordinaire a ceux d'un mérite & d'une
qualité eminente. J'étois ravi, qu'il se maintint si traitable parmi
les fatigues de son employ, & parmi des humeurs assez farouches, &
d'entendre de si beaux sentimens. Si l'on le mettoit sur les auteurs, il en
parloit, comme s'il eut passé tous les jours dans leur lecture, tant il avoit
la memoire recente de plus beaux endroits & particulièrement de *Quin-
te Curse*, de *Cesar*, de *Lacite* & d'autre historiens, dont on eut dit, qu'il
avoit puisé toutes les plus belles maximes, pour former sa conduite. Il
se plaisoit quelque fois, à les traduire, & j'ai de fragmens de sa main
de quelques harangues de *Quinte Curse*, qui n'ont rien perdu de leur
force. Son dessein étoit, de faire des memoires, & pour ce sujet il gar-
doit copie de lettres, qu'il escrivoit, & quelque fois il ebauchoit de trai-
tes, pour l'art militaire, qu'il y devoit inserer. *Histoire du Marechal de
Guebriant* par LABOVRÉVR. p. 712.

(s) Nullum dubium, quin Turenii iudicium, quo inprimis valebat, mil-
litum studiis, quæ juvenis sectatus erat, debuerit. Il s'étoit trouvé en tant
d'occasions, qu'avec un bon jugement, qu'il avoit, & une application ex-
tra-

tegem egit, æque ac hic gloriæ suæ æmulus litteris probe eruditus fuit. Recentioris ævi heroum clarissimi Eugenius & Marlboroughius, antequam ad pertractanda arma accefferunt, studia affatim excoluerunt. (t) Nec, ab occupationibus bellicis vacui, a librorum, ad rem suam faciendum, lectione, & doctrinarum ibi reperatarum meditatione alieni fuerunt. Cum ad salutem populi litteræ cum armis copulanda sint, principi omnino vitio vertendum, si, omisso armorum studio, se tantum scientiarum & quidem abstrusiorum contemplationibus mancipet. In eo Jacobum primum magnæ Britanniæ regem peccasse, dicunt. (u) terris Prussicis Deus regem ex omnium voto optimum dedit, ut populi salutem æternam redderet. Ad hunc, quod antea de Julio Cæsare dictum, EX VTRÔQUE CÆSAR (x) exactissime quadrat. Cumque maximus ille regum, TE VIR ILLVSTRISSIMË, juventutis suæ rectorem habuerit, TIBI omnino a fidissimis ejus subditis immortales debentur grates, quod in Majestate ejus utriusque illius rerumpublicarum fulcri, prudentissimis sapientissimisque tuis doctrinis, amore, quo Ipsa incomparabili sua ferebatur indole, magis magisque concitare, & per continuos discursus indies augere volueris. Inter summæ divi Friderici Wilhelmi regis gloriosissimæ memoriæ

traordinaire au metier, il s'etoit rendu le plus grand capitaine de son siecle. Il n'etoit pas ignorant de belles lettres. Il sçavoit quelque chose des Poetes Latins & mille beaux endroits des François. Il aimoit assez les bons mots, & s'y connoissoit fort bien. Memoires de Rabutin tom. I. p. 339.

(t) Vid. scriptores vitæ eorum. Marlboroughius, vir etiam in toga summus, Estradii commentarios inprimis sedula versatus dicitur manu.

(u) RYSWORTHS *Historical and political collections. Vol. I. p. 100. seq.* MACHIAVELLI *disc. libr. 1. c. XXI.*

(x) *L'art de gouverner est douteuse & difficile, & reçoit un grand secours de l'étude. Le ministre d'Etat par Silhon discours II. Arduum sane cuncta regendi onus. TACTVS lib. I. annal. c. XI.*

moriam prudentiam documenta est, quod TIBI, arte & marte eminentissimo, principem, in spem regni torque terrarum natum, scientiis illis, quæ nomini & famæ æternitatem comparant, imbuendum commiserit. Eorum numero, qui TE VIR SVMME, ut tantum felicitatis patriæ instrumentum, venerantur, & insigne tuum beneficium, quo gentes, quæ sub Prussicis sceptris sunt, complecti volueris, grato agnoscunt animo, & ego sum, cui fors nascendi in Prussicæ regno contigit. Cumque aliis, maximam, qua TE VIR ILLVSTRISIME deveneror, reverentiam, in publicum testandi, destituar mediis, positiones subjunctas, quibus studiis meis academicis colophonem imposui, submississimo exhibere, constitui, cultu. Præfatione hac uti volui, non quod TIBI tanto viro alicujus eorum, quæ in illa traduntur, notitiam deesse, mihi persuasum habeam; summum enim hoc esset nefas, cum, præter scientias alias in sago & toga clarissimas, rerum gestarum notitia non tinctus, sed penitus imbutus sis: Verum quia credidi, me argumento convenientiori, thesibus juridicis, ad TE faciliori modo perveniendi, viam sternere posse. Benevole igitur accipias, precor, VIR Magne, id quod TIBI speciminis academici supplex exhibeo. Sine, ut positiones illæ in tuum, utpote securissimum asylum, confugiant sinum. Eas non ex pretio, quod in illis leve esse, sed ex summa, qua TE colo, observantia æstimes, quæso. Quod reliquum, ut quam diutissime inter mortales, prospera ubique utens fortuna, in rei civilis militarisque salutem, sis superstes, meque, ut devotissimum clientem gratia tua dignari velis, est in votis. Dabam Helmstadii d. XXII. Sept. MDCCXL.

CAP. I.

DE SVBSTITVTIONE PVPILLARI; PRÆMIS-
SIS QVIBVSDAM DE SVBSTITVTIONE
IN GENERE.

§. I.

Substituere est, in alterius locum quid statuere & locare. Vid. textus ad hanc nominis explicacionem spectantes, apud BRISSON.. *in comment. de V. S. p. 1915.*

§. II.

Variæ sunt substitutionis a doctoribus propositæ definitiones. CAJVS (a) vel ANIANVS (b) definit:
A 2 Quod

(a) *Lib. II. Inst. tit. 4.*

(b) Ita coniecit OISEL ad Caj. Instit. fragm. apud SCHVLTING *in iuri. prud. antejustin.* p. 108. Hoc ex ANIANI *interpretat. lib. III. tit. 5. C. Gregoriani* apud SCHVLTING p. 694. constare videtur, ubi inquit: *Si quis per testamentum heredem alium quem*

Quod sit *secundi heredis appellatio*. PAVLVS (c) *secundi heredis institutionem* dicit. ACCVRSIO *secunda* vocatur *institutio*. Huic substitutionis definitioni, siue mavis descriptioni obstare videtur, quod substitutio primo loco fieri possit. l. 2. §. 6. *de vulgari & pupill. substit.* ubi legitur: *Si filius heres non erit, Sejus heres esto: Deinde filius heres esto*. Sic & ei opponitur: Non omnem substitutionem dici posse secundam institutionem, cum etiam substitutio fideicommissaria sit substitutio, & in legatis, & donationibus mortis causa sit substitutio, quæ tamen institutio non sit, & non solum secundo, sed & tertio, quarto & ulteriori gradu substitui posse; porro, nec omnem secundam institutionem esse substitutionem, ex hac formula: *Lucius heres esto, Sejus heres esto*, patescere. Verum ad objectionem primam BARTOLVS responder: Ordinem intellectus, non scripturæ esse respiciendum, id est, ACCVRSIO substitutionem dici secundam institutionem non ratione positionis in dispositione, sed ratione naturæ & essentiæ suæ, quæ præcedentem institutionem requirit, (d) ita ut institutus sit, cui primo loco ex testamento defertur hereditas, cui secundo

quem appellaverit. Verum quidni illa verba Caji esse possent, cum nihil impediat, quo minus dicere queamus, & illius JCto ævo hanc in usu fuisse locutionem. Nihil enim Caji seculo a. d. verbum sapit.

- (c) Lib. IX. quæst. I. 42. *de vulgari & pupillar. substitutione.*
- (d) Licet plerumque heredis institutio prima parte testamenti facta, cui substitutio subijciebatur: *Quid prima secundo cera velit versu, solus multivocæ coherer*: Hoc tamen ex rei natura non est necesse. GOVEANVS ad tit. *de vulgari & pupillari substit.* p. 63. FORCATVLVS in *necymantia juris peritorum dialogo*. XXIII. N. 3. seqq.

do vel tertio loco, substitutus. Ad alia, quæ Accurfianæ definitioni opponuntur, regeri potest: Vocabulum substitutionis, in fideicommissis, legatis & donationibus mortis causa improprie sumi, & non in sensu juridico, sed grammatico, quia in hoc etiam obligationes & actiones dicuntur institutæ; deinde, cui hereditas restituenda, non dicitur simpliciter, sed per fidei commissum substitutus, & in eo non directæ, sed obliqua institutio locum habet; porro quod duo heredes, unus primo, alter secundo loco nominari possit, substitutionis explicationi, quæ secunda appellatur institutio, non contrariatur; nam substitutus ab herede adjecto differt, & substitutio non dicitur secunda institutio, quoad positionis ordinem, sed secundum naturæ rei indolem. Denique compertum habemus, veteribus consultum fuisse, tertio, quarto vel etiam ulteriori gradu scriptos heredes secundos heredes dicere, non habito respectu ad scripturæ, sed successione ordinem. (e) Jcti concisis definitionibus essentialibus contenti, causalium sunt incuriosi. Imo Stoicæ philosophiæ addictiores veterum plerique (f)

A 3

accu-

(e) OISEL l. c. GOTHOFREDVS ad l. 3. pr. D. qui potiores in pignor. Substituere est, in locum deficientis heredis alterum subrogare, & sufficere, quocumque demum modo hoc factum fuerit. FABROTIVS enarrat. ad tit. XXVI. lib. XII. paratit. Cujac. Augusti testamentum Tiberium & Liviam heredes habuit, Livia in familiam Juliam nomenque Augustæ adsumebatur. In spem secundam nepotes pronepotesque, tertio gradu primores civitatis scripserat. TACITVS lib. I. annal. C. 6.

(f) CV JAC. Lib. XXVI. obs. C. 40. EDMVNDVS MERILLVS L. I. obs. GALVANVS in dissert. de usufructu C. 1. MAL.

accuratiores ex regulis artis compositas neglexerunt definitiones, & descriptionibus contenti fuere. Atque in eo non solum ex legistis & decretistis, sed & ex recentioris ævi juris interpretum numero permultos habuerunt affectas. Substitutio est institutio (g) secundo vel ulteriori gradu scripti heredis, ea lege, ut anterioris heredis deficientis locum occupet.

§. III.

Substitutio dividitur in vulgarem & pupillarem, sub qua exemplaris sive quasi pupillaris comprehenditur. (h) Heredis substitutio, ait **MODESTI-
NVS**

MALQVYTVS de vera non simulata JCtorum philosophia c. XXXII. lib. II. EVERARDVS OTTO de Stoica veterum JCtorum philosophia. BRVNQVELL H. J. R. G. p. 4.
(g) Institutio est generis & speciei nomen. *GOVEANVS de vulg. & pupill. substit. p. 75.* Heredes instituti primo, substituti secundo vel tertio gradu *l. i. pr. ff. de vulg. & pupill. substit. BARTHOLM. CHESII interpr. juris C. XIII. p. 141.*
(h) Inter pupillarem & exemplarem substitutionem non esse differentiam specificam, traditur a *BROEO* in expositione *Instit. Justin. p. 392. lib. II. tit. XVI. l. p. C. de impuber. & aliis substit. CVJACIUS in commentar. ad Instit. de pupillari substit. p. 118. inquit: Ratione successionis duo tantum sunt genera substitutionis, ratione personarum tria, vulgaris, pupillaris, Justiniana, (exemplaris) ratione scripturæ quatuor. Nam vel primus casus exprimitur, vel secundus vel uterque vel neuter. De militari substitit. vid. *JANVS a COSTA ad lib. II. tit. 16. Instit. VACONIUS a VACVNA lib. IV. declarat. 62. quinque substit. directæ, quæ ab obliqua sive fideicommissio est distincta, facit species: Vulgarem, pupillarem, exemplarem, brevilquam & compendiosam: Ast brevilquam sive reciprocam, & compendiosam sive privilegiatam ab aliis non essentialiter, sed accidentaliter differre, ZŒSIVS tit. de vulg. & pupill. substit. n. 52. JACOB. GALL. in apic. leg. p. 144. docet.**

NVS (i) duplex est, veluti: *Lucius Titius heres esto, si mihi Lucius Titius heres non est, tunc Sejus heres mihi esto: Si heres non erit, sive erit & inter pubertatem decesserit, tunc Gajus Sejus heres mihi esto.* (k)

§. IV.

Vulgaris substitutio dicitur, quoniam apta idoneaque est, ut cuius fiat, tum extraneo, tum filio; pupillaris ab ætate dicitur, (l) de qua fieri solet; fit enim pupillo sive filio impuberi. Est autem hæc substitutio, qua pater liberis suis impuberibus in potestate constitutis & sibi heredem dicit, si filius impubes decesserit. Utraque aut expressa (m) est, aut tacita. Nobis hic nihil

(i) L. I. §. 1. ff. de vulgari & pupill. substit.

(k) Formulas utriusque substitutionis, quæ in CAJI *Instit. lib. II. tit. IV. p. 109.* apud SCHVLTING reperiuntur, non CAJI sed ANIANI esse, ALEANDER affirmat.

(l) THEOPHILVS in *paraphr. lib. II. tit. 16.* Sunt, qui contra hæc non sine ratione quædam movent. VACONIVS *lib. IV. declarat. 62.* alium appellationis originem exhibet, scilicet, ne bona caduca fierent. LANCELLOTVS, qui de substit. p. 49. 50. eadem propemodum cum Vaconio habet verba, vulgarem hoc modo definit: *Est subrogatio quædam heredis in locum prioris, qui non existeret.* Filius heres est, etsi non erit Gajus heres esto. ZOES. *tit. de vulg. & pupill. substit. n. 2.* INTRIGLIOLVS *de substit. cent. I. quest. 18. n. 2.*

(m) Pupillaris expressa superflua videtur; nam vulgaris pupillarem tacitam continet l. 4. ff. de vulgari & pupill. substit. l. 4. C. eodem: At MARCILIVS in *comment. ad tit. XVI. lib. II. Instit. otiosam non esse, asserit, quoniam circa tacitam dubium, an testator pupillariter substituere voluerit, exoriri posset, circa expressam non æque. Mihi videtur, antiquiora Romanorum tempora tacitam ignorasse substitutionem, & cum ab Alexandro l. 4. C. de impuberum & aliorum substitutionibus constituta aut confirmata,*

nihil reliquum, quam quædam de pupillari substitutione dogmata sub contemplationem vocare.

§. V.

expressam cum tacita superstitem mansisse. Quod sub Alexandro tacita pupillaris sit nata, affirmare non audeo, quia de illa PAVLVS *lib. 12. respons.* non ut re nova loquitur. Imò MODESTINVS *lib. singul. de eurementis l. 4. ff. de V. & P. S. ait: Jam hoc jure utimur ex dñi Marci & Veri constitut. ut cum pater impuberis filio in alium casum substituisse, in utrumque casum substituisse intelligatur, sive filius heres exstiterit, sive non exstiterit.* Quod ad l. 45. attinet, eam non de filio legitimo & naturali, id est legitimis nuptiis, sed ex concubina aut durante patris captivitate nato, intelligendam esse, verior est sententia; quicquid etiam GABR. PALÆOTVS *de notis spuris que filii C. XXXVII.* in contrarium existimet. Constitutum autem ibi, si pater filium legitimum & naturalem instituit heredes, eosque sibi invicem vulgariter substituit, si legitimus intra annos impubertatis moritur, non substitutum fratrem naturalem, sed legitimam uxorem succedere debere. Est enim hoc exceptio a regula, nempe unam substitutionem expressam, alteram continere tacitam, quando scilicet substitutio sit diversæ ætatis conditionisque personis, ex quibus filius naturalis tempore substitutionis in patris non fuit potestate. Vid. CVJACIUS *lib. XVII. O. C. 26.* Filii naturales cum matre in unam tantum ex bonis paternis admittebantur portionem, tam inter vivos, quam mortis causa, & tam ab ultima voluntate, quam ab intestato. *l. 2. & 8. C. de natural. liberis. Nov. 18. & 89.* CVJACIUS *in paratit. C. lib. V. tit. 27. & ad Nov. 18. p. 444.* Ceterum sunt, qui putant, pupillaris expressæ & tacitæ differentiam in eo superesse, quod in expressa mater a legitima, non autem in tacita per substitutum excludatur: Verum hæc sunt arcana, ut JANVS a COSTA loquitur, novæ Jurisprudentiæ, quæ hodie in foro benigna interpretatione prævaluerit. LANCELOTTVS POLITVS *de substit. p. 497. seqq.* communi opinioni, quod pupillaris contineat vulgarem, refragatur, contendens, in textibus juris, qui substitutionis tacitæ mentionem faciunt, non nisi de vulgari includente sermonem esse. Citat pro sua doctrina *l. 2. §. f. ff. de vulg.*

VLPIANVS (n) moribus (o) ait introdu-
ctum, ut quis liberis impuberibus testamentum fa-
cere

vulg. & pupill. substit. §. l. 4. C. de impub. & aliis substit. Quod ad §. 7. attinet, non satis certum, an in eo de pupillari tacita agatur; lex vero illa 4. tacitam pupillarem ponit, non autem vulgarem tacitam excludit. Idem dicendum de §. 7. si ad substitutionem pupillarem tacitam applicari debet. Atque ita POLITI ratiociniam, quod ex Bartolo haufit: *Quoties aliquis textus potest recipere plures intellectus, ille intelligitur, verior esse, qui per alias leges probari posset, qui vero nullo modo probaretur, non esse recipiendum*, hic sine omni manet effectu. Porro textus ille: *Nempe jam hoc jure &c. nihil ambigui continet, sed verba satis sunt generalia, & non ad exemplum substitutionis vulgaris expressæ restrictiva, ut cum pater impuberi filio in alterum casum substituisset, in utrumque casum substituisse intelligatur.* Verba enim sequentia: *sive filius heres non exstiterit, sive exstiterit, & impubes decesserit*, sunt illustrantia, non removentia. Imo quod in illo textu etiam de pupillari expressa & vulgari tacita agatur, hæc satis manifestum reddunt §. 1. verba: *Quod jus ad tertium quoque genus substitutionis tractum esse videtur. Nam si pater duos filios impuberes heredes instituat, eosque invicem substituat, in utrumque casum reciprocam substitutionem factam videri. D. Pius constituit.* Verba namque hæc nihil aliud volunt, quam quod tam in pupillari expressa, quam in vulgari, tacita altera, quoad reciprocam etiam substitutionem, contineatur. Complementum toti rei hæc addunt verba: *Hoc ibique casu singulis separatim substituere pater debebat, ut si pubes heres non exstiterit, impubes ei substituatur, si autem impubes heres exstiterit, & intra pubertatem pubes frater in portionem cohæretis substituatur, quo casu in utrumque eventum substitutus videbitur. &c.* Etenim aperte indicant, sub pupillari expressa vulgarem tacitam contineri. Neque habet, quæ contra hæc POLITVS adferre possit. Nam prima æque ac secunda ejus responsio pariter obscuræ & insufficientes sunt. Non video, quid hæc verba, ad communem sententiam destruendam, facere possint;

cere possit, donec masculi ad quatuordecim perveni-
ant annos; quod sic erit accipiendum, si sint in pote-
state, qui etiam pupilli vocantur. (p) Dicitur autem
pupillaris substitutio moribus introducta, non quod

Lace-

sint: Quod illud est ea de causa, quia statim superior puberi vul-
garis facta fuit, per quod non immerito intelligi deberet, esse
repetita in persona ipsius impuberis. Nam tale quid in textu
non reperitur, sed ei a LANCELOTO infertur. Sic & al-
tera responsio non magni momenti esse videtur. Nam hæc
verba: Vel certe evitanda questionis gratia specialiter in ut-
rumque casum impuberi substituat fratrem, sive heres non
erit, sive heres erit, & intra pubertatis annos decesserit, id
quod de pupillari substitutione, vulgarem tacite includente
præcedit, non tollunt. Denique non infirmum argumentum
petitur a ratione substitutionis pupillaris, quod testator velit
nec sua, nec pupilli bona ad heredes ab intestato pervenire
debere, & sic etiam eum, per rationabilem conjecturam, velle,
ut, licet pupillus pubes factus hereditatem repudiaverit, bona
nihilominus ad pupillariter substitutum deferantur. De veterum
circa hoc caput litibus vide VIGLIVM ZVICHE-
MVM ad tit. de pupillari substit. p. 217. 218.

- (n) Lib. VI. ad Sabinum L. 4. ff. de vulg. & pupillari substit.
(o) Vulgaris, decemvirali lege coepisse, dicitur. Provoquant ad l.
162 ff. de V. S. Vid. CVJACIUS ad Vlpiani fragm. tit. XXIII.
p. 647. apud SCHVLTING. Verum POMPONIVS
lib. 2. ad Sabinum substitutionem pupillarem ex lege XII. Tab.
ortam esse, non asserit, sed tantum inquit: In vulgari substi-
tutione, qua ei, qui supremus morietur, heres substituitur, recte
substitutus tantum unico intelligitur exemplo, XII. Tabularum,
ex quibus proximus agnatus & solus habetur. Est enim hic
tantum comparatio inter casum, si testator dixerit, substitui-
tum succedere debere ei, qui ultimo morietur, illum etiam unico
succedere; & casum legis 3. C. I. Tab. V. legis decemv. Si pa-
ter familias intestato moritur, eique impubes suus exstabit heres,
agnatus proximus nancitor tutelam. Quodsi unicus enim tantum
adeft agnatus, ipse tutor legitimus erit.
- (p) DVARENVS tit. de vulgari & pupill. substit. C. V.

Lacedæmoniorum moribus (q) sed jurisperitorum in-
 terpretatione cœperit. (r) Fundamentum autem in jure
 Quiritum quærendum dicunt, ex quo patri in liberos,
 quos in potestate habuit, exuberans plane competebar
 potestas. Sunt tamen, qui juri naturali hic aliquid
 deberi existimant. Nam filius est pars patris natu-
 raliter, (s) & toti in partem competit directio, & pars
 est, id quod est, per totum, & sic præsumitur, quod a
 toto etiam pars moralis fista & separata, se totius, cu-
 jus est pars, placitis committere velit, cum totum suæ
 parti adversari velle non credatur, quoniam parti ad-
 versans, sibi ipsi quodammodo adversaretur. Idem

B 2

de

(q) Ita opinatur cum Accursio & Bartolo VACONIVS *lib. IV*
declarat. 63. Hanc sententiam ridet ZASIVS *de substit. tract.*
p. 530. Coepit tamen de substitutione pupillari doctrina dein-
 de juris esse scripti, cum reformatione & additamentis: Adde
 CONANVM *Lib. X. comment. juris civil. c. VIII. n. I.*
 HILLIGER. *in Donellium lib. VI. c. XXV. p. 430.*

(r) JANVS a COSTA & BROEVS *ad pr. tit. Instit. de*
pupillari substit. Quod autem JANVS a COSTA tradit,
 substitutionem pupillarem ex prudentum interpretatione ad LL.
 XII. tab. ortam, aliquid ex dubio habere videtur. Nam vul-
 garis substitutio post decemviralem demum legem nata cense-
 tur. Vid. BROEVS p. 389. Habetur autem vulgaris ætate pri-
 or, & ad hujus imitationem Jcti pupillarem excogitasse credun-
 tur. *De Jctorum interpret. confer. PERENONIVS II. adv.*
 C. II. & EVERHARDVS OTTO *in Papiniano p. 235.*

(s) ALTESERRA *de fiction. juris tract. I. c. X. p. 21. & tract.*
VI. c. 2. BINCKERSHOECK *de jure occidendi, venden-*
di & exponendi liberos. Nonnulli opinantur, ultimas volunta-
 tes tantopere in Romanorum fuisse amoribus, ut quo minus in
 immatura ætate constituti, a facultate condendi testamentum, ex-
 cluderentur, patribus illorum, qui eos in potestate habebant,
 ipsis per pupillarem substitutionem testamentum scribendi, jus
 dedisse.

de parte principali intuitu partis minus principalis dicendum, judicatur. Ex nexu illo naturali, qui inter patrem & filium est, GROTIUS (t) jus patris oppignorandi & vendendi filium deducit. Sunt, quæ Grotiano huic refragantur dogmati. Videntur parentes liberos oppignorantes & vendentes jure, quod in eos a natura habent, abuti, cum non sint, ob animæ præstantiam, in commercio, (u) & ob naturæ, quam cum parentibus eandem, creatoris beneficio, habent, æqualitatem, quoad substantiam sive speciem, extra absolutam eorum potestatem. Neque enim naturæ ductum ad id tendere dicunt, ut liberi vendantur, aut oppignorentur, sed ut alantur & educantur, eamque potestatem, quæ, ad hunc finem comparandum, non facit, a natura parentibus non esse datam: Verum enim vero, cum liberi ex parentum existentia & essentia esse suum trahant, & tanquam matrimonii fructus ad eos, quorum est matrimonium, spectent, parentibus etiam de fructibus illis & rebus, quæ fructuum sunt accessoria, disponendi facultas competet. Quænam hic sit HOBBSII sententia, ex ejus *Leviathane* (x) adducere liceat: *Sin pactum nullum interveniat, inquit, dominium matris est, in conditione enim naturali, ubi leges matrimoniales nullæ existant,*

(t) GROTIUS *de J. B. & P. lib. I. C. V. §. III. FELDENVS in annotat. ad h. l. liberos parentum instrumenta dici posse, negat: Sed videtur omnino hæc locutio tolerari posse, quoniam parentes in liberos, in ætate immatura constitutos, intuitu actionum, quæ ab illis suscipiuntur, ut causæ principales in instrumentales influunt.*

(u) VAN DER MVELEN *ad Grot. tom. II. p. 176.*

(x) C. XX.

stant, quis pater est, ignoratur, nisi indicante matre.
 A matris ergo arbitrio dependet dominium, ipsius ergo
 est. Rursus infans in potestate matris nascitur, ita ut
 penes illum sit, aut educare, aut exponere, aut interficere.
 Si ergo aliat, matri vitam debet infans, & propterea illi
 præ omnibus aliis obedire obligatur. Si pater matris
 dominus sit, etiam infantis dominus est. Si hæc recte
 sese habeant, FELDENI assertum (y) non omnino
 verum esse videtur: Romanorum potestatem in liberos
 a barbarie originem traxisse. (z)

§. VI.

De substitutionis pupillaris divisione in puram
 & conditionatam hæc VLPIANVS (a) tradit: *Qui
 liberis impuberibus substituit, aut pure, aut sub conditio-
 ne solet substituire. Pure sic, si filius meus intra pu-
 bertatem decesserit, Sejus heres esto, sive Sejus iste heres
 institutus sit, & impubèri substitutus, nullam habet con-
 ditionem; sive solum substitutus; sub conditione autem
 institutum si substitutus, id est, si mihi heres erit, non
 alias existit heres ex substitutione, nisi & ex institutio-
 ne heres fuerit; cui similis est & hæc substitutio: Quis-
 quis mihi ex supra scriptis heres erit: Habet enim in se
 eandem (conditionem) similem superiori.*

§. VII.

Alia adhuc est divisio substitutionis pupillaris, ut jam

B 3

mo-

(y) In annotat. ad Grov. lib. II. C. V. §. 7.

(z) HORNIVS de civitate lib. I. C. 1.

(a) Lib. IV. ad Sabinum l. 8. de vulg. & pupil. substit. PAVLVS
 lib. III. sentent. tit. IV. p. 347. apud SCHVLTING.

monitum, in expressam & tacitam. b) Alias etiam in materia substitutionis pupillaris unum casum sub alio non contineri, VLPIANVS (c) sequentibus tradit: *Si ita quis substituerit, si filius meus intra decimum annum deceaserit, Sejus heres esto; deinde hic ante quartum decimum post decimum deceaserit, magis est, ut non possit bonorum possessionem substitutus petere; non enim videtur in hunc casum substitutus.* (d) Nam posita in illo casu erat conditio, si intra decimum annum mortuus fuerit, qua conditio non impleta, substitutio corrumpitur. Et in talem casum institutionem fieri posse, ex l. *potest de hered. Instit.* apparet.

§. VIII.

Pater liberis, quos in potestate habet, ut dictum, impuberibus pupillariter substituit. Ut autem substitutio illa subsistere queat, necesse est, ut pater non solum filio, sed & sibi testamentum condat: *Substituere pater liberis non potest, nisi heredem sibi instituerit.* Nam *sine heredis institutione, nihil in testamento scriptum valet*

- (b) Substitutio pupillaris tacita sub vulgari expressa continetur; nisi aliunde de contraria testatoris mente constet. Nam tunc cessat interpretatio; & casus omnis pro omisso habetur. l. 22. ff. *soluto matrimonio*, l. 10. ff. *de liberis & posthumis*. Vid. ZOES. tit. *de vulgari & pupill. substit.* n. 16.
- (c) Lib. XLI. ad Edictum l. 21. ff. *de V. & P. S.*
- (d) Colligunt ex hoc textu & l. 10. *de liber & posthumis* nonnulli doctores, casum impotentiae casum noluntatis regulariter non includere. Vid. tamen BERGER in resolut. LAV. TERB. lib. XXVIII. tit. VI. *quest.* 1.

let. (e) Cum his coincidunt quæ habet VLPIANVS
 (f) *Quisquis autem impuberi testamentum facit, sibi quoque facere debet. Ceterum soli filio non poterit, nisi forte miles.* Pater sibi primo, secundo filio impuberi testamentum facit. Hæc substitutio secundi testamenti, secundarumve tabularum appellatione venit. (g) *Non autem convertendus ordo scripturæ, & Julianus putat, prius sibi debere, deinde filio heredem scribere. Ceterum si ante filio, deinde sibi testamentum faciat, non valere, quæ sententia rescripto Imperatoris nostri, ad Virium Lupum Britannicæ Præsidentem, comprobata est.* (h) Sufficit

(e) MODESTINVS *lib. II. Pandect. l. 1. §. 3. de V. & P. S.*

(f) Lib. VI. ad SABINVM *l. 2. §. 1. ff. de V. & P. S. LABEO lib. 1. posteriorum a Favoleno epitomatorum l. 9. ff. eodem & GOVEANVS ad h. l.*

(g) VIGLIUS ZVICHEMVS *ad tit. de pupillari substitut. p. 210.* Paternæ autem tabulæ principales & primæ dicebantur *l. 10. si primis ff. de stat. liber. l. 1. si plus quam per Falcid.* Vid. BRISSON. *in select. ex jur. civil. antiquitat. lib. III. c. 12.* Hic conjicit, nomen secundarum tabularum inde esse, quod veteres substitutionem pupillarem in inferiore testamenti parte, & in ima cera facere soliti fuerint. Non est nisi unum testamentum, licet duæ sint hereditates ALTESERRA *de fitt. juris tract. VII. partis II. c. 15. p. 116.*

(h) *L. 2. §. 4. de V. & P. S.* Vid. GOVEANI *sententia lib. 1. c. VIII. var. lect. jur. veritati conveniens, in lege illa pro comprobata legendum esse improbata.* Nam Vlpianus, ut ex ipsius textus verbis apud paret, Juliani doctrinam refutare vult, & obinde ad imperatorum provocat rescriptum. Faciunt huc sequentia *§. 5. Sed si quis ita fuerit testatus, si filius meus intra decimum quartum annum decesserit, Sejus heres esto, deinde filius heres esto, valet substitutio, licet conversa scriptura filii testamentum fecerit Alexandri aliorumque hujus antinomiz, si vox comprobata retinetur, conciliatio à Goveano refellitur.* Hujus iniquum

cit autem filium, ex communi doctorum sententia, tempore, quo pater moritur, in hujus esse potestate. (i)

§. IX.

Potest pater posthumis filiisque exhereditatis, & avus nepotibus, qui non in patris recasuri sunt potestatem (k) pupillariter substituere. Sed si extraneum quis impuberem heredem scripserit, poterit ei substituere, si modo in locum nepotis eum adoptaverit, vel adrogaverit, filio præcedente. (l)

§. X.

quum cenforem agit ROBERTVS I. *recept. 34.* Ex aliis namque juris textibus constat, non scripturæ, sed successio- nis ordinem hic spectandum esse. Add. EMANVEL ZOAREZ *lib. I. observat. c. 19.*

(i) Non tamen desunt VIGLIO ZVICHEMO *l. c. p. 213.* quæ contra hanc communem monet.

(k) Additur in textu: *Sed si eos patres præcedunt, ita demum substitui eis potest, si heredes institui sint, vel exhereditati, ita enim post legem Vellejam succedendo, non rumpunt testamentum. Nam si principale ruptum fuerit testamentum, & pupillare evanuit. Quomodo hæc intelligenda sint verba, vide apud GOVEANVM p. 81.* Hic sequentem subjungit formulam: FILIVS HERES ESTO, SI FILIVS ME VIVO SVVS HERES ESSE DESINAT, TVM QVI MIHI EX EO NEPOS EST, HAERES ESTO, SI NEPOS HERES ERIT, ET IN PVBERTATE DECESSERIT, SEJVVS HERES ESTO. Quid de formula Galli Aquilii, quam plerique tantum ad pupillarem substitutionem spectare dicunt, censendum sit, vide apud ANTON. FABR. *conject. lib. IX. c. II. & FRANZKIVM disputat. II. membr. 2. sect. 5. ad L. Gall.*

(l) Particula modo indicat, quod extraneus eo tempore, quo substituitur, adoptatus fuerit. COVARVVIAS ad c. RAYNV- TIVS §. 5. n. 5. tom. I. *Opp. p. 73.* FORCATVIVS *no- cyomant juris p. dialogo XXXI. LANCELLOTVS de pu- pillari substit. n. 25.*

Quod apud Romanos filio impuberi pater testamentum scribere possit, favorabilibus accensebatur, nascituri autem in rebus, quæ ad eorum spectabant favorem, jam tum natis comparabantur. (m) Deinde patria etiam potestas se ad illum qui erat in utero, potissimum in matrimoniis, per conventionem in manum mariti, extendebat. Quod autem PAVLVS (n) affirmat, nasciturum non posse dici, in morientis potestate fuisse, ad collationem, quippe quæ odiosa est, restringi debet. Verum itaque etiam est intuitu substitutionis pupillaris, quod PAVLVS habet. (o) Etenim docens: *Rationem naturalem, quasi legem quandam tacitam liberis parentum addicere hereditatem veluti ad debitam successionem eos vocando, propter quod, & in jure civili suorum heredum nomen eis inditum est, ac ne iudicio quidem parentis, nisi meritis de causis ab ea successione eos summoventi posse, æquissimum existimatum esse, eo quoque casu, quo propter penam parentis aufert damnatio, rationem habere liberorum, ne alieno admisso, graviolem penam luerent, quos nulla contingeret culpa, dubium removere voluit, an etiam hoc ad illos, qui in utero materno sunt, pertineat; cum in utero existentes, ut non entia nullo gaudere videantur jure: Sed Paulus hoc a vero abhorreere censuit, quo-*

(m) l. 7. 26. ff. de statu hominum l. 39. §. 1. ff. de A. vel O. H.

(n) Lib. XLI. ad Edictum l. 12. de collatione bonorum.

(o) Lib. singular. de portionibus, que liberis damnatorum conceduntur. JANVS a COSTA ad tit. l. §. 4. de P. S. ubi pro Paulo ponitur Vlpianus.

quoniam foetus a primo conceptionis momento in utero materno vivere censetur, quamdiu autem inter mortales non comparent, personam eorum sustinet respublica. (p)

§. XI.

Qua ratione pater exheredatis pupillariter substituere potuerit, non æque in aprico est; exheredati enim sunt quasi civiliter mortui, mortuis autem non substituitur: Verum huic fictioni in substitutione pupillari locus non fuit datus, sed exheredatis quoque tali modo substitui posse, traditum est. (q) Neque enim exheredatione Jus fuitatis tollitur. Hoc inde quoque colligi potest, quod pater etiam filiis exheredatis tutorem dare queat. (r) Non autem a patre datur tutor, nisi suis. (s)

§. XII.

(p) GROTIUS *lib. II. c. IV. §. 10.*

(q) MODESTINVS *lib. II. Pandect. l. 10. §. 2. de V. & P. S. VLPPIANVS lib. IV. ad Sabinum l. 10. ff. eodem. SCEVOLA lib. II. respons. l. 47. ff. eodem. J. §. 4. de pupill. substitut.* Cum autem testamentum, in quo filii exheredatio sine causa, aut præteritio est facta, nullum est, etiam substitutio pupillaris, in eo facta, nulla est. LANCELOTVS *de substitut. p. 484.* Quodsi vero filio rite quidem sed inique exheredato pupillariter substitutum, substitutio subsistit, quia pater inique agens, pater esse non desinit.

(r) L. 26. §. ult. L. 3. de test. tut. REIN. R. F. BACHOV. *disputat. miscell. c. XX. p. 219.* Hic putat, tutorem exheredati confirmatione non indigere: Verum HOTTOMANNVS *lib. VI. observat. 5.* non videtur sine ratione dissentire. Legitur enim L. 26. §. ult. de testam. tutela propter litem inefficaciis testamenti ordinandam exheredato filio, cui tutorem pater (jure) dedit. Hic tantum inquisitione non erat opus.

(s) L. 73. de R. I. Hæc regula Muciana non tantum de iis, qui

§. XII.

Emancipatis pupillariter non potest substitui, cum causa pupillaris substitutionis hic deficiat. (t) Dicunt autem valere hanc substitutionem, si fiat per modum fideicommissi, testamento, in quo facta, clausula codicillari munito.

§. XIII.

Matrem filio pupillariter substituere non posse, constat. Non enim filium in potestate habet. (u) Neque ex Africano (x) contrarium colligi potest. Hic enim non de pupillari, sed vulgari matris substitutione loquitur. Dicuntur autem matris testamentum pupillares tabulæ, quod in casum mortis impuberis filii fiunt, antequam in suam tutelam venerit. (y) Matris substitutionem pupillarem in testamento, cui clausula codicillaris est adjecta, subsistere affirmant, atque provocant ad SCÆVOLAM. (z) Non quidem

C 2

dem

tempore natiuitatis sui sunt, sed & de illis, qui in locum suorum, his præmortuis, succedunt. X. 10. §. ff. qui ff. de test. tut. Vid. GODOFREDVS ad l. citatam.

(t) Extraneorum enim jure censentur l. quin etiam de ritu nupt. ALTESERRA de sist. juris tract. l. c. XI.

(u) §. Femine Instit. de adoptionibus.

(x) Lib. II. quest. l. 33. ff. de vulgari & pupill. substitut.

(y) CVJACIUS ad Africanum tract. II. p. 374. GOVEAN. de vulg. & pup. substit. p. 118. VIGLIUS in tit. de pupill. substit. p. 213. LANCELLOTVS de substit. p. 460. INTRIOLVS de substit. cent. I. quest. 66. p. 88. Nec necesse est, ut cum Lasio dicamus, in citato textu legendum: Si pater.

(z) Lib. XIX. digest. l. 76. ff. ad Scr. Trebell. Vid. VAUDVS lib. II. variar. quest. c. XII. p. 243. seqq. & VACONIVS A VACVNA lib. IV. declarat. 64. n. 20.

dem Jctus hic de matre pupillariter substituente agit, sed de patre, qui scripto filio ex asse herede in codicillis substituit: Additur tamen, pro conservanda substitutione, quæ inutilis videtur, cum in codicillis substitui nequeat: *Tamen benigna interpretatione placet, ut mater quæ ab intestato pupillis successit, substitutis fideicommissis obligetur, quodsi invicem fuerint substituti, & in fideicommissis substitutionem valere.* Colligunt inde in favorem ultimarum voluntatum, ex benigna interpretatione, quæ ubique præferenda, nisi lex expressa obstet, pupillarem a matre factam substitutionem in vim fideicommissi valere. (a) Interim negari non potest, legem SCÆVOLA singularem plane completi casum, ubi substitutio pupillaris, quæ non potuit valere ut substitutio, benigna interpretatione, ut fideicommissum pupillare valet.

§. XIV.

Quæritur, si mater ex statuto filios habet in potestate, an illis pupillariter substituere possit? BALDVS (b) negativæ locum esse, asserit, nisi statuto exprimitur. (c) Alexander Baldiani dogmatis rationem esse censet, quod jus correctorium sit stricte interpretandum, pro contraria autem sententia pugnat, quod vocabulum quis (d) *in l. antiqua* tam musculum, quam foeminam complectitur. Socinus cum Alexandro eandem fovens opinionem, a substitutione exemplari, quippe quæ matri competit, licet difficilius con-

(a) JACOB. OTTO *in medulla substitut. them. III. p. 334.*
 (b) *In leg. precib.*
 (c) Tale statutum est *in reformat. Francof. part. IV. §. 4. & 5.*
 (d) *l. l. de V. S.*

concedatur, (e) argumentatur. LANCELOTVS (f) INTRIGLIOLVS, (g) ZASIVS (h) Baldum sequuntur, nullam aliam opinionis suæ rationem assignantes, quam quod ejus auctoritati multum sit tribuendum, & quod matri solidum desit liberis suis prospiciendi consilium. Verum & Baldi doctrinæ sæpe aliquid humani patiuntur (i) & pupillaris substitutionis causa patria censetur esse potestas, quæ, cum matri, quoad effectus, tributa, illi etiam substitutio pupillaris non videtur adempta. Melius consilium in patre non semper occurrit, & mater amore in liberos patrem plerumque superat, quod etiam ipsi fatentur adversarii. Singulare dici non potest, quod communem ex statuto habet causam.

§. XV.

Quæritur, an in concursu conjuncti cum substituto hic illi, an ille huic præferatur? JULIANVS (k) conjunctum præfert, quoniam ea voluntas patris familias esse videatur ut tertio gradu scriptos heredes ita demum substituerit, si tota hereditas vacasset, i. e. si nullus adesset conjunctus. Nexus enim conjunctionis fortior est substitutionis vinculo. Nam inter conjunctos jus æqualitatis, inter institutum & substitutum jus vicariæ successione obtinet.

C 3

§. XVI.

(e) *L. ex facto ff. de V. & P. S.*

(f) *De subst. p. 464.*

(g) *Cent. I. quæst. 66. p. 89.*

(h) *Var. jur. civil. tractat. p. 591. seqq.*

(i) PANZIROLLVS *de claris legum interpretibus. L. u. c. 10.*

GRAVINA *de origine juris civ. c. 165.*

(k) *Lib. XXVIII. Digest. l. 30. ff. de V. & P. S.*

§. XVI.

Ceteroquin negari non potest, magnum substitutionis pupillaris in jure nostro esse favorem. Id ex JVLIANO (1) patet. Ille enim docet ex sententia prudentum: *Si filio substitutio ita facta: Quisquis mihi ex supra scriptis heres erit, idem filio heres esto, sufficere, ut substitutus quandoque heres fuerit, nec esse necesse, ut tempore mortis pupilli heres sit.* Aliiter autem se res habet, si quis cum filios duos haberet, Gajum puberem, Lucium impuberem, ita filio substituisset: *Si Lucius filius meus impubes decesserit, neque mihi Gajus filius erit, tum Sejus heres esto.* Nam ita prudentes hoc interpretati sunt, ut ad impuberis mortem conditio substitutionis esset referenda. Differentia, inter diversas horum casuum decisiones, cum Baldo in eo viderur quærenda, quod in hoc casu agatur de exclusione, si conditio impleatur, jus autem exclusivum est stricte interpretandum: In altero autem de jure inclusivo, quod ob favorem relativum, latam requirit interpretationem.

§. XVII.

Quæritur, si pater testamentum condit, & in eo filiorum impuberum illi, qui supremus moritur, substituit, an utroque eodem tempore mortuo bona ad substitutum pervenire debeant? Et respondet AFRICANVS

(1) *Lib. singul. de ambiguitatibus l. 31. ff. de V. & P. S. GOEVANVS ad l. 31. de V. & P. S. ALCIATVS tom. V. EMAN. COSTA lib. I. select. c. II. GILBERTVS REGIVS Lib. I. inarrop. c. 20.*

CANVS (m) affirmative, quia supremus non is demum, qui post aliquem, sed etiam post quem nemo, est. Illustrat JCtus hanc doctrinam argumento a contrario, quum proximus non solum is, qui ante aliquem, sed etiam ante quem nemo fit, intelligatur.

§. XVIII.

Alius ab AFRICANO (n) proponitur casus; nimirum quando pater sibi heredes scribit Titium & filium impuberem, & Titio substituit Mevium, filio autem, quisquis sibi heres esset. Contingit, jam Titium hereditatem repudiare, & Mevium eam adire, quæritur itaque, an filio mortuo impuberi Mevius succedat? Dubium quod hic pro negativa sententia suboriri posset, est, quod si testator voluisset, Mevium etiam filio impuberi succedere debere, eum haud dubie Mevium non solum Titio, sed & filio impuberi substituisse; cum autem hoc factum non fuerit, videretur voluisse, ut filii impuberis hereditas, non nisi mediante Titio, ad Mevium pervenire debeat: Verum cum nemo ex parte testatus & intestatus decedere possit, & pater, quem filio heredem scribit, & suum esse jubere debet heredem; haud dubie, quem Titio dedit substitutum, etiam filio impuberi substitutum esse voluit. Atque ita recte AFRICANVS putat, magis soli Mevio ex substitutione deferri pupilli hereditatem, qui patris quoque hereditatem adierat.

§. XIX.

(m) L. IV. *quest. l. 34. ff. de V. & P. S. Adde quæ TRYPHONIUS Lib. XXIV. Digest. l. 9. de rebus dubiis habet.*

(n) *Ibidem.*

§. XIX.

Quum filio emancipato nemo directo pupillari-
ter substituere possit, ille qui vult, ut sua bona ad du-
os quos habet nepotes impuberes, quorum unus e-
mancipatus, alter in potestate est, ex æquis paribus
hereditas perveniat, & si quis ex iis impubes denasca-
tur, ut quem in potestate habet, solum instituat here-
dem, & ab eo alteri dimidiam partem hereditatis,
cum in suam tutelam venisset, legaret, & illi, qui in sua
esset potestate, si impubes decederet, alterum nepo-
tem substitueret, teste JAVOLENO (o) Labeo (p)
Ofilius, Cascellius, Trebatius consuluerunt.

§. XX.

Apud Romanos, pupillarem ætatem ex substitu-
tione vitæ periculis obnoxiam fuisse, extra ambiguum
ponendum.

- - pupillumve utinam, quem proximus heres
impello, expungam &c.

Sunt

(o) Lib. I. ex posterioribus Labeonis L. 39. ff. de vulg. & pupillari
substitutione.

(p) ANTISTIVS LABEO Proculianæ seu Pegafianæ scho-
læ princeps, Atejum Capitonem, scholæ Sabinianæ seu Cassia-
næ autorem, habuit æmulum. Labeonis præceptor fuit TRE-
BATIVS TESTA. Hic ab aliquibus minus recte Epicu-
ræ sectæ adseribitur EVERARD OTTO *in notis ad orat.*
de stoica veter. philosophia p. 251. AVLVS OFILIVS Servii
auditor Trebatii & Cascellio doctor dicitur. POMPON. *in*
enchirid. §. 25. MENAGIVS *in amenit. juris civilis, &*
BRVNQVELL. in H. F. part. I. c. X. §. 24. Add. RVTI-
LIVM, BERTRANDVM & GVILIELM. GRO-
TIVM *in vitis illorum JCorum.*

Sunt PERSII verba. (q) HORATIVI (r) hanc in rem canit:

*Arripe officiosus: ut & scribare secundus
Heres, & si quis casus puerum egerit orco
In vacuum venias perraro hæc alea fallit.*

Galba in coercendis delictis rigidior (s) tutorem, quod pupillum, cui substitutus heres erat, venens non videret, cruce affecit, implorantique leges, & civem Ro-

(q) *Satyræ II. p. 162.* FRISCHLINVS in paraphrasi hujus satyræ notat, poetam inhonestas & illicitas a diis petentes reprehendere, & inter inhonestas illas & tacitas preces ponere: *Utinam pupillum, qui in testamento me prior heres constitutus est, & quem ego proximus insequor, pulchre expungere, & quoquo modo nomen ejus e tabulis eradere, vel ipsum e medio possum tollere.* CICERO pro Cluentio memorat, Milefam quandam, accepta a secundis heredibus pecunia, abortum sibi procurantem, rei capitalis esse damnatam. TRYPHONIVS lib. 10. *Digest. l. 39. ff. de penis.*

(r) *Lib. II. Satyræ V.* in qua, sub persona Ulyssis, Tirestis umbram apud inferos consulentis, insidiatores & captatores testamentorum describit. PAVLVS *imperialium sentent. Lib. I. seu decret. II.* refert: *Julium Phœbum, testamento facto, cum tres liberos heredes instituerit, Phœbum & Heracliam ex eadem matre, Polycratem ex alia, aquis portionibus. Petiit a Polycrate minore fratre, ut, accepto certo prædio, hereditatem fratri concederet, & invicem eos, qui ex eadem matre erant, si qui eorum heres non fuisset, substituerat: Polycrati si intra pubertatem decessisset, secundas tabulas faceret, quas matri ejus condempnavit aperiendas, si impubes obiisset. l. ult. ad Sc. Trebell. Apud PAPINIANVM lib. VIII. respons. l. 27. de legatis II. legitur: Mando filie meæ pro salute ipsius sollicitus, ut quoad liberos tollat, testamentum non faciat. Ita enim sine periculo potest vivere. JAN. A COSTA ad tit. l. de pupill. substit. §. 3.*

(s) SVETONIVS in vita Galbæ C. IX.

D

Romanum se testificanti, quasi solatio & honore aliquo poenam levaturus, mutari, multoque, præter ceteras, altiore & dealbatam statui crucem iussit,

§. XXI.

Quum iraque sæpe contigerit, ut is, qui filio suo pupillariter substitutum dederit, in summum pervenerit timorem, ne, qui pupillo substitutus esset, ubi novisset, post mortem patris se ipsi substitutum datum, pupillo infidias comparaverit; est enim impubes ob ætatis brevia tempora infidiis admodum obnoxius (t) Suasit Cajus (u) & ex eo Imperator (x) ut pupillaris substitutio in extrema testamenti pagina (y) fiat, & ut

(t) THEOPHILVS in paraphrasi lib. II. I. tit. 16.

(u) Lib. II. tit. 4. p. 117. apud SCHVLTING. §. 3.

(x) J. §. 3. de pupillari substitut.

(y) Puram etiam dicebant ceram. SVETONIVS in Julio Cæsare C. 83. & TORRENTINVS in notis p. 102. Adversus falsarios tunc primum repertum, inquit SVETON. in Nerone C. 17. ut tabula nisi pertusa ac ter lino per foramina trajecto obsignarentur, cautum, ut in testamentis duæ prima cera, testatorum nudo nomine inscripto, vacue signaturis ostenderentur, ac ne quis alieni testamenti scriptor legatum sibi adscriberet. CASAVBONVS eum CVJACIO contendit, in hoc SVETONII loco ima duæ cera legendum esse: Verum a BROEO ad ff. 3. f. de pupill. substit. refutatur. Adde SCHVLTING. in juri prudentia Antejulianea p. 112. Primæ ceræ HORAT. lib. II. satyra V. mentionem facit. Penes Romanos ceris non solum epistolæ, sed & testamenta aliaque consignanda committebantur. Vid. TROZ. ad HERMANN. HVG. de prima scribendi origine p. 82. 83. Lib. I. autem epistola 2. PLINII plena cera non leguntur. An JVVENALIS satyr. I. vers. 63.

Nonne libet medio ceras implere capaces

ut pars illa, in qua substitutio pupillaris scripta est,
quamdiu pupillus annos pubertatis non egrediatur,
obfi-

ad testamentum oculos intendat, penes aliquos in dubio est:
Verum quæ mox sequuntur:

Signator, falso qui se lautum atque beatum

Exiguis tabulis & gemma fecerat uda

hanc remouent dubitationem. Enim uero agit ibi dictus poeta de testamentorum corruptoribus, quorum illustre exemplum in Regulo PLINIVS lib. II. *epist.* 20. enarrat. Notatu digna sunt, quæ habet idem autor lib. XIII. *hystor. natural.* c. XI. p. 325. Et hanc (papyrum) Alexandri Magni uictoria repertam (in frequentiori usu esse ceptam) autor est M. Varro, condita in Ægypto Alexandria. Antea non fuisse chartarum, in palmarum foliis primo scriptitarum, usum. Deinde quarundam arborum libris, postea publica monumenta plumbeis uoluminibus, mox & privata linteis confici cepta, aut ceris. Pugillarium enim usum fuisse etiam ante Trojana tempora, inuenimus apud Homerum. PLINIVS haud dubie respexit ad hunc *Iliad.* lib. V. uersum,

Scribens in tabella plicata exititalia multa.

Pugillares olim dicti fuerunt, inquit DALECAMPIVS ad PLIN. lib. XIII. c. XI. Duplices triplices, quintuplices, a numero foliorum citrei, buxei, eburnei, membranacei a materia; lutci, uirides, crocei, purpurei a colore. Vid. Chron. Gottwic. lib. I. p. 12. An ueritati consentaneum sit, Jctos ceras tabulasque plerumque conjunxisse, & per tabulas scripturam studiosius elaboratam intellexisse, per ceras pugillares in quos tumultuarie omnia coniciebantur, aliis investigandum relinquo. Affirmantes ad VLPIANI tit. XX. *regular.* p. 629. apud SCHVLTING. & MARCELLVM, (MARCIVM) lib. XIV. *Instit.* provocant l. r. §. 4. ad L. C. de falsis, ubi monente BYNKERSHOECKIO lib. III. *observat. Roman.* c. 21. p. 312. pro cereis legendum ceris. Supra notatum, testamenti tabulas primas & imas dictas ceras, & VOPI-SCVS in Aureliano cera oblitas tabulas, in quibus ferreo stylo, deinde ossea cuspide scribebatur, ceras uocat. MABILLON.

obsignata (z) permaneat, & prior pars testamenti, (a)
in qua heres scriptus est, referetur.

§.XXII.

in suppl. ad rem diplom. c. XI. §. 3. Jam vero dici non potest, quod testamenta omnia, quæ tanta apud Romanos religione condebantur, tumultuaria continerint, & tumultuarie fuerint composita. Neque enim illud ex PLINII epistola V. lib. VI. tuto colligi potest. Etenim ibi tantum legitur: Nam Celsus nepoti ex libello respondit, & Celsus nepos ex pugillaribus. Porro observandum, tabularum vocem in genere omnem materiam, in qua aliquid notabatur, sive lignæ, sive cujuscumque alterius materiæ fuerint, sive chartæ, sive membranæ vel ex corio alicujus animalis, denotasse. l. i. ff. pr. de bonorum possess. secundum tabular. Interim fatendum, pugillares & ceras Romanis nonnunquam miscellaneorum, sive adversariorum volumen, in quo aliquid enotabant, significasse. PLINIUS in epistola ad Cornelium Tacitum de tribus apris, quos in venatione ceperat, eum certiorum faciens, addit: Erant in proximo non venabulum aut lancea, sed stylus & pugillares, meditabar aliquid enotabamque, ut si manus vacuas, plenas tamen ceras reportarem. Idem lib. VII. epist. XXVII. de Athenodoro philosopho, Athenis in domo, ab inhabitantibus vacua, nocturno tempore, in prima domus parte, suis omnibus in interiora dimissis, idolon sive spectrum expectante, tradit: Illum poposcisse pugillares, stylum, lumen, & ad scribendum animum, oculor, manum intendisse - - ceris & stylo incubuisse.

- (2) Veteres ad tabulas obsignandas linum adhibebant. Phœnicium Calidoro amatori suo, per ceram & linum literasque interpretis salutem mittit. Vid. PLAVT. Hic in Bacchide: *Esfer cito stylum ceras & tabellas & linum - - cedo tu ceram ac linum, ac tutum agè, obliga, obsigna cito.* Conf. BROEVS ad §. 3. I. de P. S. & chronica Gottwicensis lib. I. p. u. MABIL-LON. *anal. Benedicte. lib. LVI. p. 352.* Modum obsignandi tradit PAVLVS lib. V. *sentent. §. 6. p. 517.* Hunc modum Neronis tempore repertum, aut frequentius adhibitum, ex SVE-TONIO docent OISEL ad CAJIVM p. 112. apud SCHVL-TING. & CVJACIVS ad §. 3. 7. de P. S.

(a) Si pater, ne pupillares tabulæ aperirentur, jubere neglexerat;

non

§. XXII.

Inter pupillaris substitutionis effectus refertur, quod substitutio pupillaris ad omnia pupilli bona, etiam quæ aliunde ei obvenerint, pertrahatur. (b) Exceptio est in adrogato impubere; tunc enim pupillariter substitutus nihil accipit, præter ea, quæ impuberi adrogator dedit (c) Alia in milite est exceptio, qui substituit hac mente, ut ea sola velit ad substitutum pertinere, quæ a se ad heredem perveniunt. Tertia denique a TERENTIO CLEMENTE (d) affertur.

§. XXIII.

non tamen, nisi causa cognita, a prætore aperiri potuerunt. *l. pupillares D. quemadmodum testam. aper.* Coniunctim plerumque paternas & pupillares tabulas signatas, & patris tabulas signatas suffecisse, licet pupillares resignatæ fuerint, ex *l. patris ff. de V. & P. S. & l. ut bonorum D. de bonor. poss.* BRISSON. *select. ex jur. civil. antiquit. lib. III. c. 12.* affirmat.

(b) VLPIANVS *lib. VIII. ad Sabinum l. 10. §. 5. de vulg. & pupill. substituit.*

(c) §. 5. l. 10. Oritur hic quæstio, an si pater naturalis pupillariter substituerit, & filio deinde arrogato, impuberi arrogator pupillare etiam scripserit testamentum, an patris naturalis pupillaris evanescat substitutio. Hoc affirmandum censeo, quoniam testamentum etiam per minimam testatoris capitis deminutionem irritum fit. §. 5. f. *quibus modis testam:* jam vero fingitur, ac si per patrem filius impubes testamentum condat. Hoc itaque per arrogationem capite minuto, pupillares tabulæ, quas pater naturalis ipsi composuerat, secundum illam juris analogiam, corruunt. Neque pater naturalis legi contrariam clausulam sitæ dispositioni inferere potuit. Id tamen LANCELLOTO POLITICO concedimus, a legislatore constitui potuisse, ut etiam pater naturalis impuberi testamentum, quod ad omnia trahitur bona, fecerit, secundas tabulas arrogatori scribere non fore licitum.

(d) *Lib. IV. ad Legem Juliam & Papiam ZOARES. lib. I. observ.*

§. XXIII.

Pupillaris substitutionis effectibus etiam accensetur, quod impuberis filii mater testamentum inofficiosum dicere nequeat, quia pater ei hoc fecit. (e) Idem jure Canonico constitutum. (f) Ex æquitate tamen

- serv. c. 40. CVJACIVS lib. IX. c. 17.* Hic habemus exemplum de uxore, quæ ex mariti testamento solidum capere non potest, ex testamento filii potest. GOTHOFRED. Nihil autem aliud TERENTIUS CLEMENS innuit, quam quod, ex Julia- ni doctrina, pupillariter substitutus ex bonis pupilli solidum capere possit, licet hoc ad bona, quæ testatoris fuerunt, non spectet, si propter legis prohibitionem, ex bonis testatoris solidum capere non poterit. Exemplum eorum, qui solidum capere non possunt vid. in *l. 2. C. de natural. liberis*. Illustrantur quodammodo Terentii Clementis dicta *l. 67. ad L. F. & l. 62. de condit. & demonstrat.* quæ ex eodem Clementis libro sunt. Apparet itaque, quod pupillus hoc modo ex parte testatus & intestatus decedat. Vid. LANCELLOTUS *p. 203.* Quærent; an pupillo de bonis, in quibus pupillariter substitutum habet, aliquid alienare licitum sit? Vbi affirmativæ subscribendum esse sententiæ reor, modo circa alienationem legitime processum sit.
- (e) VLPIANVS *lib. 14. ad Edictum l. 8. §. 5. ff. de inofficioso testamento.* ALTHVSIVS *dicæolog. lib. 1. c. 48. p. 175*
- (f) FACHINEVS *controvers. jur. civil. lib. IV. c. 42.* Hic Menochium, qui *lib. IV. de præsumt. c. 38.* jure civili matrem a legitima per pupillariter substitutum non excludi, arbitratur, refutat. Fateor Menochii argumenta non æque magni esse pretii. Nam major propositio ejus argumenti: Qui per se aliquid non potest facere, non potest per alium, claudicat. Minor non potest per se stare in judicio, potest tamen per alium. Sic illustris civiliter non potest agere per se, secus per procuratorem *l. 25. C. de procuratoribus.* Matri legitima non debetur, nisi filius habeat, unde illam matri constituere possit: Ast de quo pater, secundum legis dispositionem pupillariter substituens disponit, ad filium non pervenit, itaque ex eo

tamen matri legitimam deberi, inprimis si est substitutio pupillaris tacita, censent. (g) FACHINEVS (h) cum aliis ab hac discedit sententia, contendens, id quod juri civili & canonico est consentaneum, illud etiam æquius esse: Verum aliud est rigor juris, aliud æquitas. Ipse Fachineus fatetur, rationem quandam naturalem suadere, ut ad matrem filii perveniat successio, suadebit itaque etiam ratio quædam naturalis, ut ad eam legitima perveniat; inprimis si mater est inops. Nec huic auctori concedendum videtur, quod sua sententia sit communior, cum contraria, teste Jano a Costa, quem supra citavimus, in foro sit recepta.

§. XXIV.

Ad censum denique pupillaris substitutionis effectuum pertinet, quod substitutus substituti pupillariter, etiam sit substitutus instituti. Viderur huic obstare, quod si quis, habens filium & filiam impuberes, filio instituto filiam exheredatam pupillariter substituit, atque filiæ, si, antequam matrimonium contraheret, denasceretur, uxorem & sororem; mor-
tua

eo etiam matri legitimam non potest debere. Quod autem, ad legem *Papinianus* responsurus negat, querelam inofficiosi & legitimam se invicem ponere & tollere, a veritate abhorret. Nam posita legitima, tollitur sive deficit inofficiosi testamenti querela, & posita inofficiosi querela, tollitur aut deficit legitima.

(g) *Provocat ad c. ult. 17. quest. 1. 4. ff. de inoff. testam.* Vid. **ALCIATVS** de quinque ped. præscrip. **TRENTACINQVIUS** de substit. part. 2. C. 16. n. 5. Saxones matri legitimam, sive sit substitutio pupillaris expressa, sive tacita, permittunt.

(h) *Controvers. jur. civil. lib. IV. c. 42.* **LANCELLOTVS** p. 504.

tua deinde filia pubere ante filium, & filius deinde impubes decederet, uxor & soror pro substitutis instituti non sint habendæ: Verum respondent doctores, in hoc casu substitutum non esse substitutum instituti, quia filia pubes decessit. LANCELLOTVS (i) autem respondet: Substitutionis pupillaris spem minime ad substitutos transmitti.

§. XV.

Inter modos (k) quibus substitutio pupillaris exprimitur, ætas est. Quod si enim masculi quatuordecim & feminae duodecim annos superarunt, pupillaris evanescit substitutio. Hæc PAPINIANI (l) sunt: *Verbis civilibus substitutionem post decimum quartum annum ætatis frustra fieri convenit, sed qui non admittitur ut substitutus, ut adjectus heres (m) quandoque non erit; ne fiat contra voluntatem, si filius non habeat totum, interim quod ei testamento pater dedit. Casum, huc spectantem, idem Jctus sequentem habet. (n) Cum pater impuberi filia, que novissime diem suum obiisset, tabulas secundas fecisset, & impubes filia, superstitie sorore pubere, vita decessisset, irritam factam esse substitutionem, placuit: In persona quidem prioris, quia novissime*

- (i) De substit. p. 506. Hic, nec non VIGLIUS de aliis pupillaribus substitutionis effectibus sunt consulendi.
 (k) LANCELLOTVS de substitut. p. 513. seqq. VIGLIUS de pupillari substitut. p. 242.
 (l) Lib. VI. respons. l. 7. de V. & P. S.
 (m) Substitutus ab herede adjecto differt l. 7. §. ult. d. de hered. instit. Nam adjectus coheres est, non autem substitutus FABROTIVS ad paratit. CVJAC. lib. VI. tit. 26.
 (n) Eodem lib. l. 49. ff. de manumiss. test.

me decessit, in alterius vero, quia puberem etatem complevit. Papiniano accedit POMPONIVS (o) in pupillari, inquit, substitutione licet longius tempus comprehensum fuerit, tamen finiatur substitutio pubertate. An pagani substitutio compendiosa, imprimis si in testamento clausula codicillari munito fiat, ultra annos impubertatis, per modum fideicommissi valeat? est in controversia. (p) Permulti sunt, qui negant (q) alii autem affirmant. (r) Negantes asserunt, nullum existare juris textum, ex quo apparet, pupillarem substitutionem, non addito fideicommissio, instar fideicommissi valere, si substitutio illa etatem pupillarem superat. Nec argumentum alicujus pretii est: Pagani substitutio verbis civilibus, id est, vulgaribus & directis, facta non procedit; ergo ea per modum fidei-

(o) Lib. II. ad Sabinum l. 14. ff. de vulgari & pupillari substitutione.

(p) MANTICA de conject. ultim. volunt. lib. VII. tit. 3. n. 5. 6. ALEXANDER TRENTACINQVIVS de substitut. part. IV. c. 9. VASQVIVS de success. lib. II. Conciliandi ratio, quam ZASIVS de substit. compend. C. 5. affert, BACHOVIO V. II. p. 645. displicet.

(q) CVJACIVS n. observat. 25. & XII. observat. 27. GOVEANVS ad l. 7. de V. & P. S. ANTON. FABER lib. XV. conject. 12. CONAN. X. comment. 8. VAUDVS lib. II. quest. 12.

(r) DONELL. VI. comment. 25. BALDVIN. in §. final. I. de P. S. JASON. de pupill. substit. FORCAT. dialog. 25. Vid. BACHOV. ad TREVTL. vol. II. p. 645. Hic minus recte affirmantium classii jungit FACHINEVM controv. jur. lib. IV. c. 44. Nam hic expresse l. c. ait: Ego eam sententiam amplector, qua substitutionem, qua de agitur, ad fidei commissum trahi posse, negat, utorque aubere etiam hac in re Cujacio.

fideicommissi valebit. Talis extensio juris analogiæ repugnat. SCÆVOLA (s) inquit: *Mater filios heredes scripserat & adiecit: Prædia, quæ ad eos ex bonis meis perventura sunt, nulla ex causa abalienent, sed conservent successioni suæ, deque ea re invicem sibi caveant.* Ex his verbis quæsitum est, an prædia per fideicommissum relicta videantur. Respondit, nihil de fideicommissio proponi. Addunt: Militibus privilegium datum, ut ultra annos impubertatis pupillariter substituere queant, igitur regula est, hoc pagani non liceat. Atque hanc sententiam ex juris Romani dispositione, veriore puto, argumentorum, quæ pro doctrina, quod pagani substitutio pupillaris, ultra annos impubertatis facta, fideicommissi naturam induat, vim, per ea quæ FACHINEVS (t) habet, vacillan-tem videns. Nam non sequitur sunt exempla, in quibus directa aliquando ad fideicommissum trahitur, igitur illud in hoc etiam casu fieri debet. Deinde casus quem habet SCÆVOLA (u) est singularis, & de substitutione pupillari, tempus legale excedente non agit, sed de substitutione filii vulgari, pupillarem tacite includente, quæ in codicillis facta est. *Licet substitutio hæc inutilis sit, quia codicillis hereditas neque dari, neque adimi potest; tamen benigna interpretatione placeat, ut mater, quæ ab intestato pupillo successit, substitutis fideicommissio obligetur.*

§.XVI.

(s) Lib. XIX. Digest. l. 38. ff. de legat. 8.

(t) Controv. jur. civil. l. c.

(u) Lib. XIX. Digest. l. 78. ad Sc. Trebell. Vid. VAUDVS lib. II. quæst. 12.

§. XVI.

Adjiciam, quæ hanc in rem VIGLIVS ZVICHE-
MVS (x) clausulæ codicillari in compendiosa substi-
tutione vim translativam in fideicommissum dero-
gans, loquitur. Etenim, inquit, *tunc directa in codi-
cillis facta, in fideicommissum transit, cum in testamen-
to directo valere potuit: veluti cum pupillaris fuit, ut
Scævola loquitur, at si compendiosa fuerit, directis ver-
bis tempora pubertatis egrediens, non posse defendi ar-
bitror, ut & tunc ad fideicommissum ob codicillos, ver-
ba trabantur, cum nec in testamento illa verba, aliquid
operari, potuerint.* Hic autor existimat, cum substi-
tutio compendiosa a pagano in codicillis facta sit inva-
lida, ita ut nec in modum fideicommissi valere possit,
clausulam codicillarem, testamento adjectam, multo
minus substitutioni pupillari, ad ulterius, quam impu-
bertatis tempus factæ, fideicommissi naturam inducere
posse. PAPINIANVS (y) ait: *Post quartum deci-
mum substitutionem pupillarem frustra fieri.* Si au-
tem verba substitutionis illius, in eum effectum, per
clausulam codicillarem, obliquari (z) possent, ut fidei-
commissi rationem induerent, substitutio illa frustra
non fieret. Sed alia adhuc ratione illam opinionem
confutari posse, Zuichemus docet; nimirum absur-
dum esse, inquit, hanc substitutionem ante puberta-
tem directo valere, post eam autem, quando in lon-
gius

E 2

gius

(x) *Comm. in tit. de pupill. substit. p. 243.*

(y) *l. 7. de V. & P. S.*

(z) De verbis precariis, mediis, & directis. Vid. VIGLIVS
ZVICHEMVS p. 245. VACCONIVS A VACVNA de-
clarat. juris lib. IV. declarat. 64. p. 238.

gius tempus est constituta, vi clausulæ codicillaris, fideicommissariam fieri. Nam actum, in vim testamenti semel approbatum, amplius ad codicillos deflecti non posse, & in vim testamenti electam clausulam expirare, & non amplius fideicommissum creare posse. Sunt qui ad pontificium hic recurrunt jus: (a) Verum verba, quæ ibi leguntur: *Eidem impuberi succederent*, directa esse, Fachineus negat, etiam si illud cum Baldo aliisque, inter quos etiam est Bachovius, Cujacius affirmet. Textum illum de fideicommissis, aut substitutione latius sumta, intelligendum esse, etiam GONZALEZ DE TELLEZ (b) tradit. Id certum, in praxi doctrinam admitti, ut substitutio illa, ultra annos impubertatis facta, per modum, fideicommissi valeat, modo verba ad fideicommissum trahi possint, (c) aut de animo fideicommittentis aliunde constet. Si ad brevius tempus substituit, etiam pupillarem tacitam expirare, doctores statuunt. (d)

§. XVII.

Militem, ex privilegio liberis suis impuberibus, ultra annos impubertatis pupillariter substituere posse, extra ambiguum ponendum. *Centurio* inquit *PAPINIANVS* (e) *filiis, si intra quintum & vicissimum annum*

(a) C. RAYNVTVS C.X. de testamentis.

(b) Ad illud C. p. 508.

(c) STRVVE *Synt. jur. civil. exercit. XXXIII. §. 30.*

(d) FVSARIUS de substit. fideicommiss. Q. 62. n. 4. & 10.

(e) *Lib. VI. resp. l. 15. ff. de V. & P. S.* In lege hac explicanda versantur *VACONIVS lib. IV. declarat. 64.* FORCATVLVS 11270-

annum etatis sine liberis vita decesserint, directo substituit, intra quatuordecim annos etiam propria bona filio substitutus jure communi capiet, post eam autem, ex privilegio militum pairis duntaxat, cum fructibus inventis in hereditate. Qui hanc legem de substitutione militis directa intelligunt, varios antinomiam, quæ inter eam & L. 8. C. de impuber. & alior. substit. esse apparet, conciliandi, excogitarunt (e) modos. Diocletiani & Maximiani hæc sunt verba: *Precibus tuis manifestus exprimere debueras, maritus quondam tuus miles defunctus, quem testamento facto heredem communem filium vestrum instituisse proponis, & secundum heredem scripsisse utrumve in primum casum, an in secundo filio suo quem habuit in potestate mortis tempore, si intra decimum quartum sue etatis annum, aut postea decesserit, substituerit. Nam non est incerti juris, quod siquidem in patris militis potestate, primo tantum casu habuit substitutum, & patri heres existit, eo defuncto, ad te omni modo ejus pertineat successio. Si vero substitutio, in secundum casum, vel expressa vel compendiosa, non usque ad certam etatem facta reperitur; siquidem intra pubertatem decesserit, eos habeat heredes, quos pater ei constituit & adierint, hereditatem. Si vero post pubertatem, tunc ejus te successionem obtinente, veluti ex causa*

E 3

sa

necyomantia dialogo 25. CHARONDAS lib. I. verism. c. XI.
 DVARENVS lib. II. disputat. amiverf. c. 7. ZOANETTUS
 ver. quotidian. c. 4. LOARES lib. I. observat. c. 3. AVRPA-
 CH lib. II. epistol. juridic. C. 5.

(e) Accursii, Bartoli, & Alexandri Fulgosi, Benedicti Plumbini, &
 Francisci Duareni hæc de re sententiz, apud FACHIN. con-
 trovers. juu. civ. lib. IV. c. 43. leguntur, & refutantur. Adde ME-
 NOCHIVM de presum. lib. IV. presumt. 52.

sa fideicommissi, bona, quæ cum moreretur, patris ejus fuerunt, a te peti possunt. Sed nescio, quare doctores sibi hic tantas figant cruces. Nam in lege *Centurio* non dicitur, quod substitutio pupillaris, a milite ultra annos impubertatis facta, directo post ætatem pupillarem valere, sed quod post eam substitutus ex privilegio militum, nempe substituentis, capere debeat. Dixerat Papinianus filio impuberi ultra annos impubertatis in vanum substitui, cui deinde exceptionem in patre milite, compendiose substituente, addere voluit. Cumque controversia oboriretur, an talis substitutio directo, an per modum fideicommissi valeret, Diocletianus & Maximianus, per citatam constitutionem, omne tollere voluerunt dubium. Quod autem Papinianus privilegium illud militis ad fideicommissum restrinxerit, ex eo quoque conjicere licet, quod *lib. VI. respons. de milite fideicommittente egerit, ut patet l. miles 75. de legat. 2.* quæ ex eodem libro est. *Faciunt etiam huc quodammodo, quæ in l. 40. ff. de administr. & pericul. tut.* qui ex eodem Papiniani libro textus est, leguntur. *Privilegium militum ad alienam injuriam porrigi non oportet.* Minor autem injuria, si ita loqui fas est, accidit, extincta pupillari substitutione, successuris, si ultra illud tempus substitutus non directus, sed obliqua substitutione succedit. Tunc enim ad heredes, quibus militum ab intestato bona debentur, portio quarta pervenit, nisi militare conditum testamentum, aut etiam militis testamentum, jure communi factum, Trebellianicæ detractionem, ut aliqui volunt, prohibeat. (f) Sed quomocunque hoc sese habeat ratio-

(f) *L. 3. §. 1. ff. ad Sc. Trebell.*

tiocinium, sententiam, quam proposuimus, magnus fovet CVJACIVS (g) quem sequuntur FACHINEVS (h) & BACHOVIVS. (i) Adversus doctrinam, quod lex *Centurio* de fideicommissoria agat substitutione, DVARENVS (k) & CHARONDAS (l) obijciunt: Quod fructus, inventi in hereditate, non restituantur fideicommissario l. *in fideicommissoria* 18. ff. *ad SCt. Trebell.* Sed respondemus cum FACHINEO & BACHOVIO (m) textum hunc non de fructibus inventis in hereditate, sed de fructibus perceptis ab herede gravato, quos, si non sit in mora, restituere non tenetur, loqui.

(g) *Lib. XI. observ. C. 15. & lib. 12. obs. C. 27.*

(h) *Lib. IV. controuv. jur. civ. C. 43.*

(i) *Volun. II. disp. XI. p. 640. ubi inter dissentientes citat HOT-*
TOMANNVM lib. I. annicul. resp. 17.

(k) *Lib. II. disput. anniverf. C. 7.*

(l) *Lib. I. C. XI. verifimil.*

(m) *Ad TREVTLER vol. II. disput. XI. p. 647.*

CAP. II.

DE GERMANIA SVBSTITVTIONEM PV-
PILLAREM NON EXCLVDENTE: VBI
DE REI TESTAMENTARIÆ INTER GEN-
TES GERMANICAS ET IN GERMANIA
PRIMORDIIS AGITVR.

§. I.

Apud Germanorum vetustissimos, heredes succes-
soresque sui cuique liberi, & nullum testamen-
tum. Si liberi non erant, proximus gradus in posses-
sione, fratres, patrui, avunculi. (a) Ratio, quæ alle-
gatur, quare in Germania locus non fuerit testamen-
tis, quod in bonis avitis, allodiis scilicet, sine propin-
quorum consensu nihil alienari potuerit, tantum ad
bona immobilia, in primis Salica, pertinet. (b)

§. II.

Videtur tamen testamentis inter gentes Germa-
nicas, & in ipsa Germania, diu antequam constantior
in lares ejus juris Romani usus inductus, locus fuisse.
Aut enim Germanicæ gentes in terris, in quas, pul-
sis Romanis, migrarunt, testamentorum elogia addi-
dicerunt: Aut ex Romanis, cum quibus amicitiam
colebant, hauserunt: Aut denique in Romanorum ca-
stris, stipendia merentes, interque eos versantes, finita
mili-

(a) TACITVS in Germania C. 29.

(b) Specul. Saxon. in jur. prov. lib. I. art. 52. ECCARD. ad L.
Salic. tit. LXII. p. 107.

militia, in patriam rerulerunt. Plerique enim nobiliū adolescentium, si civitas in qua orti erant, longa pace & otio torperet, petebant ultro eas nationes, quæ tum bellum aliquod gerebant, & facilius inter antipitia clarescebant, magnumque comitatum non nisi vi belloque tuebantur. (c)

§. III.

Neque tamen Germani suæ tantum gentis nationes, sed & Romanos bellatum adibant. Julio Cæsari, ad Pharsaliam, ex devicto Pompejo sibi orbis Romani & urbis imperium paraturo, ex Germanis lectissimi magnum victoriæ subsidium fuisse dicuntur. (d) Imo, quod vitio ipsis omnino vertendum, contra patriam quan-

(c) TACITVS *l. c. c. 14.*

(d) SCHATEN. *in histor. Westphal. p. 35.* Sex istæ cohortes, quas Cæsar ex posteriori acie, teste PLVTARCHO *in vita ejus p. 275.* clanculum venire iussit, ut Pompejanum equitatum, numero ac splendore validum, in fugam conicerent, ex Germanis egregiæ juventutis lectæ fuisse censentur. Cohortes enim illæ præmonitæ erant, ut hostium, quibus opponebantur, oculos & vultus obnixè ferirent. Eos namque juvenes, comæ & ætatis flore decoros, parum bellis ac vulneribus astuetos, tales maxime plagas nec expectaturos, cum simul & discrimen & oris deformitatem reformidarent. Neque Cæsarem spes fefellit; Germani enim pedites apta & congruente velocitate ad equestrem pugnam erant, & haud difficulter enormibus suis hastis mollium illorum juvenum teneros ferire potuerunt virtus. TACITVS *in Germania c. 6. de peditum Germanicorum velocitate & lib. II. annal. c. 14.* de hastis aliisque eorum armis loquitur. Cohortes memoratæ, ex Germanis, quos Cæsar in Gallici belli subsidium sumisit, fuisse, videntur. CÆSAR. *lib. VII. de bello Gallico, & lib. III. de bello civili C. 93.*

quandoque Romanorum induebant arma. Sic Flavius, Arminii frater, Germanico, Romanum exercitum summo cum imperio moderanti, cum Cheruscos, eisque fœdere junctos, sub Arminio patriæ libertatem tuentes, oppugnaret, adhærebat, & aucta stipendia, torquem & coronam, aliaque militaria dona, quibus sibi amissum ex vulnere oculum satis compensatum rebatur, patriæ libertati avitæ, penetralibus Germaniæ diis, matri precum sociæ prætulit. Neque recte monenti Arminio, ne propinquorum & adfinium, denique gentis suæ desertor & proditor, quam imperator hostilis exercitus esse mallet, morem gerere voluit. Ipse quoque Arminius, in castris Romanorum, ductor popularium, stipendia meruerat, (e) & haud dubie, uti linguæ Latialis, ita & rituum & institutorum Romanorum aliquam notitiam patriæ intulit. Nec dubito, quin Adgandestrius Cattorum princeps, qui Arminii mortem promittebat, si patrandæ neci venenum mitteretur. (f) Romana olim secutus fuerit castra.

§. IV.

(e) TACITVS *lib. II. annal. C. IX. & X. Arminius juvenis genere nobilis, Sigemeri principis gentis ejus filius, manu fortis, sensu celer, ultra barbarum promptus ingenio, ardorem animi, vultu oculi que præferens, assiduus militia Romanæ comes, & jam civitatis Romanæ jus, equestremque consecutus gradum.*
VELLEJVS PATERCVLVVS *lib. II. C. us. Add. TACIT. in fine lib. II. annal.*

(f) Magnum Germaniæ antiquæ elogium, e medio tollendis innocentibus venenum plane non aluisse. Tiberius hac gloria se præcis imperatoribus, qui venenum in Pyrrhum regem venderant, & prodiderant, æquaturus, ut Adgandestrio a senatu responderetur, coravit: *Non fraude, neque occultis, sed palam & armatum populum hostem suum ulcisci.* TACITVS *lib. II. annal. C. 88.*

Germanos, qui imperatoribus custodes aderant, stitendiis emeritis, in patriam reduces, illorum, quæ apud Romanos perceperant, eam haud dubie participem reddiderunt. Dimiserat quidem Augustus, post Varianam cladem, Germanorum robora, quæ inter armigeros secum habuerat, (g) sed a Tiberio recepta. (h) Caligula Thraces quosdam Germanis corporis custodibus præposuit, qui jugulato per Chæream & Crispi rationes Caracalla, nonnullos ex percussoribus, quosdam etiam tenatores innoxios interemerunt. (i) Nec Neronis tempore Germani a tali munere sunt remoti. GALBA, (k) Germanorum cohortem, a Cæsaribus olim ad custodiam corporis institutam, multisque experimentis fidelissimam, dissoluisse, traditur.

§. V.

Redierunt autem ad illam corporis custodiam Germani. Hi enim Maximum & Balbinum stiparunt. (l) Severus quoque ex Germanis prætorianos legit.

F 2

§. VI.

(g) SVETONIVS in Augusto cap. XLIX.

(h) TACITVS *annal. lib. I. C. 24.* Romani enim imperatores certo persuasi erant: *Nullos mortalium armis, aut fide ante Germanos.* Atque hac de re Germani nullo ambigebant modo, ita ut Verreus & Malorius, qui Frisiorum nationem regerant, in quantum Germani regnabantur, ad Neronem pro sua gente verba facturi, Romam profecti, hoc publice professi sint. TACITVS *annal. lib. XIII. C. 54.* Suetonio autore, hoc sub Claudio factum.

(i) SVETONIVS in Caligula C. LV. & LVIII. DIO *lib. 55.*

(k) SVETONIVS in Galba C. XII.

(l) CAPITOLINVS in Maximo & Balbino C. XIII.

Armiger e cuncto puerorum flaxi comantum,

Imperii sede, per Constantinum, a veteri ad novam translata Romam, Francorum multitudo in palatio floruit. (m) Valentinianus pariter ac Valens Francis & Batavis militibus usi sunt. (n) Legio Sicamborum sub Valentiniano Istri praesidium egisse, & sub Il. ejus nominis imperatore auxiliatrix, contra Quados aliosque populos Panoniam tuita, fertur. (o) Mellobaudis five Marovandis Francorum reguli, ut comitis domesticorum Gratiani imperatoris, mentio injicitur. (p) Sub spectabili duce Phœnices erant: *Ala Francorum, ala Alamannorum, ala Saxonum.* (q) Imo & sub principibus senescentis imperii, inter corporis custodes Germani locum habuere. (r)

§. VII.

Integras Germanorum gentes, contra alias ejusdem nationis, cum Romanis foederis & armorum societatem contraxisse, etiam ex Tiberii ad Germanicum data epistola constat. (s) *Rediret, inquit ille, ad decretum triumphum, satis jam eventuum, satis casuum, prospera illi & magna praelia: Eorum quoque*
me

*Purpurei custos lateris, deprenditur unus
Projicit & gemino geminata hostilia ferro*

PRUDENTIUS.

- (m) AMMIANVS MARCELLINVS lib. XV. C. 5.
 (n) SCHATEN. in *hisor. Westphal.* p. 230. (o) LAZIVS de *republ. Rom. lib. VI. C. 13.* BONFIN rer. *Hungar. decad. I. lib. 1.*
 (p) ECCARD. ad LEIBN. *opuscul. de origine Francor. p. 255.* Hic Mellobaudes ann. 377. Gratiano in consulatu collega fuit. SCHATEN in *hisor. Westphal.* p. 334.
 (q) In *notitia imperii orient.* p. 223.
 (r) Vid. NICETÆ, ZONARÆ, GREGORÆ & CODINI loca apud BVLENGERVM de *imperio Romano lib. 3. C. 25.*
 (s) Apud TACITVM lib. II. *annal. C. 26.*

meminisset, quæ venti & fluctus, nulla ducis culpa, gra-
 via tamen & seua damna intulissent. Se novies a divo
 Augusto in Germaniam missum plus consilio, quam vi
 perfecisse. Sic Sigambros in deditionem acceptos, sic
 Suevos regemque Maraboduum pace obstrictum, posse
 & Cberuscos ceterasque rebellium gentes, quando Ro-
 mana ultioni consultum est, internis discordiis relinqui.
 Segestes, qui Arminium, ut filiaæ suæ raptorem, odio ha-
 bebat, memorante TACITO, insignis in Romanos
 fide (s) obsidentibus ereptus, hæc pronunciavit. (t)
 Non hic mihi primus erga populum Romanum fidei &
 constantie dies, ex quo a divo Augusto civitate donatus
 sum, amicos inimicosque ex vestris utilitatibus delegi:
 Neque odio patriæ (quippe etiam iis, quos anteponunt, in-
 visi sunt.) Verum quia Romanis Germanisque idem
 conducere, & pacem probabam. Chauci quoque inter
 auxilia Romana agebant. (u) Maraboduus Sueviæ
 gentium moderator, quem regis nomen invifum
 apud populares habebat, licet Inguiomero, veteri
 apud Romanos auctoritate, fratris filio juveni pare-
 re dedignante, auctior, Arminio ex Semnonibus &
 Longobardis a Moraboduo deficientibus, veteris mili-
 tis incrementa nacto, bello inferior, a Tiberio, ad
 quem legatos, auxilia oraturos, miserat, responsum tu-
 lit: Non jure eum adversus Cberuscos arma Romanorum

F 3 in-

(s) *Annal. lib. I. C. 55.* Segestes parari rebellionem saepe alias &
 supremo convivio, post quod in arma itum, aperuit, suasitque
 Varo: *Ut se & Arminium ceterisque proceres vinceret,*
nihil asseram plebem, principibus amotis; atque ipsi tempus
fore, quo crimina & innoxios discerneret.

(t) *I. c. l. C. 58.*

(u) *TACIT. annal. lib. II. C. 17.*

invocare, qui pugnantes in eundem hostem Romanos nulla ope juvisset.

§. VIII.

Vandali (x) a frequentioribus haud dubie migrationibus nomen habentes, tam in Burgundia & Gallia, quam Hispania, (y) Romanorum invenere instituta. Hæc, cogentibus Gothis Hispania ejecti, in Africam (z) ubi regnum eorum per Justinianum deinde, Belifario rem (a) gerente, deletum est (b) secum tulle-

- (x) Vandalos Germanos fuisse, nullum habet dubium. Sedes ab eis derelictas occuparunt Venedi sive Slavi, gens Sarmatica, quam cum Vandalis Cranzius male confundit. Veteribus & mediæ ævi autoribus non fuit inconstitutum, Germaniam Schythiam, & mare Balticum paludem Mæoridem vocare. Vid. PROCOP. in *hisor. Gothor. lib. IV. p. 410. apud Grot.* ADAMVS BREMENSIS in *hisor. ecclesiast.* & CRANZIVS in *Vandalia.*
- (y) VASÆVS in *chronico Hispaniæ p. 613. 655. 662. tom. I. apud SCHOTTVM.* Gothorum adventu territi Vandali e Galliarum finibus in Hispaniam migrarunt, quam HONORIVS eis inhabitandam concessisse fertur, sub lege, ne triginta annorum præscriptione uti liceret. PROCOPIVS *lib. I. de bello Vandalico,* & ALTESERRA *rerum Aquitanicarum lib. V. p. 343. 324.*
- (z) RODERICVS SANTIUS *hisor. Hispaniæ part. II. c. XI. 144.* VASÆVS in *chron. Hispaniæ p. 462.* In Africa ipsi pax data *l. c. p. 663.*
- (a) MICHAËLE GLYCA *lib. IV. p. 266* & CEDRENO *p. 70.* testibus, Justinianus, in Belifarii honorem, ob Vandalicum feliciter terminatum bellum, nummum fabricari curavit. Numisma tale a se visum tradit PETRVS GYLIVS in *topographia Constantinopolitana lib. II. p. 378.* Sublestæ fidei esse autumat BANDVRI *comment. ad annotat. antiquitat. Constantinopol. p. 778.* Vid. Dn. MASCOVIVS *part. II. hisor. German. in annos. p. 133.*
- (b) *Excerpta ex arcana historia apud Grotium p. 526. Histoire du Con-*

lerunt, aut ibi etiam invenerunt. Imo, cum antequam in Galliam & Hispaniam se conferrent, sub Romanis versati sint, (c) dubium non est, quin moribus & ritibus Romanorum se jam tum antea quodammodo imbuerint. Non enim ita Germani, a Romanorum institutis, ut a modo, lites in foro causidicorum ope terminandi, abhorruisse, videntur. Sed quomocunque hæc sese habeant, certum est. Geisericum testamento constituisse, ut est in Gallica Cusini versione, *que son Royaume appartendroit toujours à l'avenir, à l'aine male de ses descendans.* (d)

§. IX.

Maxima Germanicarum gentium multitudo IV. & V. seculo cultissimas imperii Romani provincias invasit, inter quas numero & viribus gens Gothica eminuit (e) Orientales Gothi. qui barbare Ostgothi vel Ostrogothi dicuntur, posteriores Italiam adorti, labefactato & Theodorici deinde astu & manu necato Odoacro, Herulorum & Rugiorum rege, gubernacula antea moderante, regnum ibi condidere. (f) Hi & Longobardi

Constantinople, traduite par COVSIN. tom. I. liv. II. ch. 7. p. 284. seqq.

(c) FLAVIUS VOPISCUS in Aureliano C. XXXIII. & in Prob. C. XVIII. JORNANDES de rebus Geticis C. XXII.

(d) *Histoire de Constantinople tom. I. p. 219.*

(e) FLECHIER dans l'histoire de Theodose le Grand liv. I. p. 76. seqq. AMMIANVS MARCELLINVS lib. XXXI. C. 3. p. 479. seqq. *Histoire Romaine, écrite par ZONARE, traduite par COVSIN. p. 558. seqq. Conringiana tom. I. p. 36. seqq.*

(f) PROCOPIVS *histor. Goth. lib. I. p. 140. seqq. apud Grot. JOR.*

di, (g) qui, Romanis, Gothici regni destructoribus (h)
maxima Italiae parte exuris, terras illas suae subjece-
runt

JORNANDES *de rebus Geticis* c. 46. p. 679. 680. apud Grot.
CASSIODOR. *in chron. Histor. miscella lib. XV.* apud MVRAT. *tom. I. part. I. §. 4. p. 99.* SQVITENIO *delle liberta de Venetia* p. 133. 134. MACHIAVELLI *delle historie Fiorentine* p. 5. PVTEANVS *histor. barbar.* p. 17. *seqq.* *Del regno d' Italia sotto i barbari epitome d' Emanuel Tesaurio* p. 33. *seqq.*

- (g) Inter testamenti, apud Longobardos seculo octavo conditi exempla referunt Walprandi Luccensis episcopi chartam apud VGHELLVM *tom. I. Ital. sacre* p. 795. Sed ea non aequè ad testamenti formam quadrat: Rectius ad illum censum pertinet dispositio, quam Aribertus seculo XI. archiepiscopus Mediolanensis, filius bonae memoriae Gunardi, qui fuit de loco Antemiano, et vixit lege Longobardorum, fecit. Hunc etiam lege Longobardorum in plebisque vixisse, ex sequentibus apparet: *Ei si propter honorem pontificatus meo mihi aliquid impetit de lege Romana, et nec liceat me, a modo ullo tempore nolle, quod volui, sed quod a me hic scmel factum, vel conscriptum est, sub iurandum inviolabiliter conservare promitto cum stipulatione subnixta.* VGHELLI *Italia sacra tom. IV. p. 105. 106.* Cum huic testamento tres iudices imperatorii subscripserunt, pro publico videtur habendum. In hoc aequè, ac in Amati Nusconiae ecclesiae episcopi testamento, quod coram Vrso Vice-Comite ann. 1093. conditum, execrationis formula, quam veteres tabulis suis inferere solebant, legitur. VGHELLI *tom. VII. p. 534.* Testamenti cuiusdam Oblaturnensis *lib. II. p. 370.* mentio injicitur.
- (h) PROCOPIVS *lib. III. & IV. de bello Gothico* apud MVRAT. *tom. I. part. I. PAVLVS DIACONVS de gestis Longobardorum* C. XXV. p. 420. apud MVRATOR. *l. c. PVTEANVS histor. barbar. lib. I. p. 25. n. 18.* MEZERAI *abregé chronologique* p. 54. *seqq.* MACHIAVELLI *l. c. seqq.* Romani Theodoricum Ostgothorum regem, sub consulari dignitate & amici Romani elogio, Odoacro immiserunt.

runt ditioni, (i) in principe Juris Romani provincia degentes, in mores etiam & leges Romauorum haud dubie sensim magis magisque concesserunt. (k) Nobis adhuc de Gothis occidentalibus sive Visigothis, ante utrosque Italiam affligentibus, sermo erit. Hi sub Alarico ingressi Italiam, ab Honorio, qui illorum metuebat viciniam, in Galliam, quam ab eo, una cum Hispania, donum ferebant (l) missi sunt: Ast contra datam fidem a Stilicone (m) in itinere, ipso die Servatoris resurrectioni sacro, armis impetiti, eo fuso fugatoque, in Italiam retrogressi, illam, & in primis Romam sæue habuisse dicuntur. (n) Alarico deinde

(i) Narsētis contemptus & divitiarum, quas habebat maximas, cupiditas Longobardis Italiz regnum, Exarchatu excepto, pepererunt. PAVLVS DIAC. *de gestis Longobardor. lib. II. C. 27. p. 427. l.c.* apud MVRATOR. RVBÆVS *in historia Ratomateni lib. IV. p. 175.* AGNELLI *lib. pontif. part. II. C. III. p. 117.* apud MVRATOR. *tom. 2. p. 517. Sequ. Epitome chron. Casinens. p. 554. ibidem.*

(k) De lege Romana & Longobardica, quibus devicto, per Carolum Desiderio, lex Francica sive Salica accessit, & facultate aliquam ex iis cooptandi, quam quis sequi vellet, in horis subcivis Helmst. actum.

(l) JORNANDES *de rebus Geticis C. XXX p. 653.* ap. GROT. ALTESERRA *rer. Aquitanic. C. X. p. 342.* HERTIVS *in notitia veter. Germ. popul. part. II. C. 7. §. 2.*

(m) Claudiani versus de bello Getico sive victoria Stiliconis contra Alaricum elegantes sunt, sed parum aut nihil habent ex vero. Nam Romanos, sub eo pugnantes, a Gothis, se fugæ dare coactos esse, etiam ex solo horum reditu in Italiam, constat. Cæsaris & generi gratia deinde lapsus Stilico, præter affectum pro filio imperium, & hanc cladem mutati in se imperatorii animi causam habuisse potest. Vid. HONORII *constit. in Cod. Theodos.* & JAC. GOTHOFRED. *in not. ad eam.*

(n) Si Zonaræ fides habenda, ad Romam, satis moderate ab Alarico

deinde fati functo, Ataulphus, attrita rursus vi hostili Roma, popularium suorum examina in Galliam, Placidia conjugis, Honorii sororis, potissimum studiis contendit, (o) ibique Gothorum regnum in Aquitania stabilivit, quodque paulatim in Hispaniam derivatum est. Clodovæo (p) autem res Gallicas moderante, Gothorum regnum, paucis saltem terris (q) horum imperio ibi reliquis, per Voigladensem Francorum victoriam, extinctum est. Atque ita inter Hispania-

co habitam, castigandam, ab ipso Honorio, mortalium stupidissimo, Gothi sunt advocati. Honorius, Ravennæ, de capta dirutaque Roma accepto nuncio, admodum indoluisse fertur, Gallinam amatam, cui Romæ nomen indiderat, mortuam credens. *Histoire écrite par Zonare, traduite par COVSIN. p. 550. PROCOPIVS lib. I. historia Vandalica p. 7.* Hoc memorante autore, id sub Ataulpho, Alarici successore, Romam rursus hostili modo atterente, contigit.

(o) PROCOPIVS *historia Vandalica lib. I. p. 6.* ISIDORVS *in chron. apud GROT. p. 715.* ALTESERRA *rer. Aquitan. lib. V. C. 10.*

(p) AIMOINVS *de gestis Francor. lib. I. c. 20. apud Freherum p. 267. seqq.* PAVLVS ÆMILIVS *histor. Franc. p. 13. seqq.* BVSSIÈRES *histor. Francic. lib. I. p. 30. seqq.* MEZERAÏ *abregé chronologique tom. I. p. 34. 35.* Anastasius imperator Constantinopolitanus, rerum a Clodoveo præclare gestarum admiratione captus, honorarium eum fecit consulem, & imperalia ipsi transmisit ornamenta.

(q) Clodoveus, antequam Gothi Septimaniam aut Gothiam, quam adhuc tenebant, evellere potuerit, diem supremum obiit. Clades enim, quam Franci a Gothis orientalibus, quos Theodoricus Italia rex, sub comitis Ibx ductu, in nepotis subsidium miserat, patiebantur, miram rebus Francicis in Aquitania induxerat mutationem, & regis Clodovei, ex infelici illa pugna more confecti, mortem forte acceleravit. Vid. VALES. *in novit. Gall. sub voc. Novempopulana & Septimania, nec non lib. VII. rer. Francic. p. 371. seqq.*

spaniæ limites (r) propemodum coacti, ibi regnum suum magis magisque firmarunt, & ad memorabilem plane rerum suarum, quam ab Afris passi sunt, everfionem, (s) continuarunt.

§. X.

Visigothi in Gallia commorantes, ad scriptas Romano-

G 2

mano-

(r) *Catalogo real y genealogico de Espanna fol. 16. Libro primo de la Historia de los antiguos Condes de Barcelona por DIAGO C. XIII. p. 35. La Cronica de Espanna segunda parte fol. 203. C. XXVIII. seqq. Corona Gothica por SAAVEDRA p. 17. seqq. Peculiare est, quod Theodoricus Italiae rex impuberis sui nepotis, in regenda Hispania, per aliquod tempus, vices habuerit. SAAVEDRA l. c. p. 77. Coronica de Espanna por FLORIAN da Campo l. c. c. XXXII. RODER. SANCTIVS biflor. Hispan. part. 1. c. 8. p. 131. seqq. apud SCHOTTVM JOANNES VASÆVS c. XV. p. 614. & 659. ibidem. MEZERAI tom. 1. p. 35. BVSSIER l. c. p. 42. PAVLVS ÆMILIVS biflor. Franc. p. 19.*

(s) Julianus Comes stuprum, quo Rodericus filiam ejus Florimandam, quam Cabam vel Cavam vocant, in obsequiis reginae constitutam, commaculaverat, ulturus, collectitiam ex variis gentibus multitudinem, armis tamen exercitatissimam, duodecim millium militum numerum implentem, per montem Calpem, qui a duce Saracenorum nomen habens, dictus Gebel Tarif, hoc est, mons Tarif, corrupto vocabulo in Gibraltar, Hispaniæ induxit. Mediocre illam exercitum infinita sedibus suis excita barbarorum moles, Hispanicarum opum cupiditate, insecta est, quæ res Gothorum in Hispania ad incitas redegit. VASÆVS l. c. p. 696. Hic notati dignum, Roderico ad Viseum Portugalliae urbem positum, monumentum recitat. RODERICVS TOLETA NVS de rebus Hispanie lib. III. c. LVITPRANDVS ad ann. 612. & ad cum LAVRENT. RAMIRVS in notis. BLOD. in chron. MAVROR. Hispan. lib. 2. c. 4. MARTIN. CAREL in annal. ann. 711. COVARRVV. in ling. Castell. Thesaur. verb. Cava. GARIBAY compend. historie Hispanice c. 45. LVD. TVDOR. chron mundi era 745. MARIANA de rebus Hispanie lib. VI. cap. 21, 22, 23. apud SCHOTTVM tom. II. p. 383. seqq.

manorum leges quodammodo nauseabant. (t) Earum deinde magis patientes, Alarico Gothicis admoto gubernaculis, ex codice potissimum Theodosiano, operam Goarico (u) cancellario & Aniano notario præbentibus, aliquem earum numerum suæ attemperarunt reipublicæ, & in breviarium conjecerunt. Suas quoque aut assumtas leges codici, Eurico regnante, inferentes, (x) rei testamentariæ (y) incuriosi non fuerunt.

§. XI.

(t) OROSIVS *lib. VII. c. 29.* SALVIANVS *lib. VII. de gubernat. SIDONIVS ad Eodicium lib. 2. c. 2.* ALTESEERRA *rer. Aquitanic. lib. III. c. 8.*

(u) JAC. GODOFRED. *in prolegom. ad Codic. Theodos. c. V. & VI.*

(x) *Sub hoc rege legum instituta scripta haberi ceperunt, cum antea tantum moribus & consuetudine tenebantur.* ISIDORVS *in chr. RODERICVS TOLETANVS de rebus Hispan. lib. 2. c. IV. FRANCIS. TARAPHA de rebus Hispan. ann. 515. RODERICVS SANTIUS hiflor. Hispan. p. II. c. 9.* Alii primum Gothorum in Hispania legislatorem faciunt Theodoricum Eurici fratrem, & in regno antecessorem: Alii id muneris ejus filio Alarico, qui Euricum in regno excepit, tribuunt: sed refutantur a SAAVEDRA *in corona Gothica c. VII. p. 57*

(y) *Lege Wisigothorum lib. V. apud SCHOTTVM p. 913.* libertati testandi patrum & avorum tales positi sunt limites: Igitur pater aut mater avus aut avia, quibus quempiam filiorum vel nepotum meliorandi voluntas est, hanc servant omnino censuram, ut supra tertiam partem rerum suarum, meliorandis filiis, aut filiabus, vel nepotibus atque neptibus ex omnibus rebus suis nihil amplius impendant, neque facultatem suam ex omnibus in extraneam personam tranſducant, nisi fortasse provenerit, veros legitimos filios vel nepotes non habere superſtiter. Ejusdem legis *lib. V. tit. 8. l. c. p. 927.* jubetur: Apud quem testamentum depositum, aut cui illud commendatum, illi heredi, qui majorem partem de eodem testamento est consecuturus, reddere. *Addatur lib. VII. tit. 19. p. 951.*

§ XI.

An Scandinaviæ (z) incolæ ab aliquibus suorum Italia, Gallia & Hispania domum forte reversis, aut ab aliis Germaniæ gentibus; (a) an vero a popularibus suis sub Normannorum (b) nomine, in littora Romana, & deinde quoque Francica & Britannica impetum facientes, inter Romana
G 3 spolia

(z) PLINIVS *hiflor. natural. lib. IV. c. 13.* vocat *clariffimam infulam incomperite magnitudinis.* De hac gentium vaginas; five prima, ut fertur, gentium feptentrionalium, quæ in Romanas fe provincias effuderant, fede, agit GROTIUS in *prolegom. ad hiflor. Gotbic. p. 2. feqq.* notatque eam apud Procopium ex errore Thule vocari SHERINGHAM *de origine gent. c. VII. & VIII.* TORFEVS in *antiquit. univerf. feptent. lib. III. c. 8. & 9.* ROSEFONTAN. adverfus JOANN. Magn. *f. 13. feqq. CLVV. G. A. lib. III. C. 38.*

(a) Germaniam antiquam verfus feptentrionem mare ambibat. CLVVERIVS *lib. 3. c. 37.* Atque ita Suiones, fub quibus aliqui Danos comprehenfôs dicunt, & Norwegos five Sitones complectebatur. TACITVS in *Germania c. XLIV.* GROTIUS in *prolegom. hiflor. Gotb. p. 9. feqq.* CLVVERIVS in *Germania antiqua lib. 1. c. 5. §. 3. c. 24. §. 4. c. 40. §. 1. & lib. III. §. 40. §. 4.* *Conringiana tom. 1. p. 131.*

(b) ADAMVS BREMENSIS in *hiflor. ecclef. C. 220. p. 58.* ap. LINDENBROGIVM. GROTIUS in *prolegom. p. 11.* De expeditionibus eorum in Galliam, Italiam, Angliam & Germaniam ftrictè dictum ex fcriptoribus fide dignis CONRING *tom. I. IV. & VI.* agitur Adde *annales Eginhardi ad ann. 521.* apud DV CHENE & *fcriptores rerum Normann.* apud eundem, item GVLIELAPVL. *hiflor. poema de rebus Normann.* apud LEIBN. *tom. 1. S. B. CHRON. Vultur. tom. 1. part. II. fcriptor. Ital. Muratori's p. 512. cuifolam fratris CONRADI five breve chron.* apud MVRATOR. *l. c. p. 277.* CRANTZIVM in *prefat. Norvegia.* Obiter hic notare liceat, LVITPRANDO *lib. 1. hiflor. cap. III. p. 426. & lib. 5. c. 6. p. 436.* apud MVRATORIVM *tom. II. Normannos Rufforum nomine venire.*

spolia, testamentorum etiam ritus domum attulerint, in incerto est. Id tamen cerum, Danos, Suecos & Norvegos, antequam leges Justinianæ jus civitatis Germanicæ acceperint, aliquem testamentorum usum habuisse. (c)

§. XII.

Franci (d) Galliam a Romanorum liberantes potestate, non tam ab horum legibus (e) quam jugo abhorruerunt. Satis mature inter illos testamentorum usus cœpisse videtur. In Salica quidem lege rei testamentariæ memoriam reperiri, non memini: At illa, antequam Franci Rhenum superarunt, condita est; (f) quanquam a Francorum regibus deinde aucta & emendata fuerit.

§. XIII.

- (c) GROTIUS *de J. B. & P. lib. I. c. 3. §. 13.* ex Crantzio refert, Vnguinum Norvegiæ testamento reliquisse. Verum Vnguinus inter Norvegiæ reges, a Cranzio relatos, non reperitur. Seculo XIII. apud Danos testamentorum usum fuisse, ex archiepiscopi Lundinensis Abelis testamento, quod in bibliotheca Stephani Johannis Stephani in M. S. asservatum, patefcit. Vid. hic autor in *notis ad Saxonem. Grammat. p. 6.*
- (d) De Francorum origine & primis sedibus inter eruditos controvertitur. DV CHÈNE *tom. I. S. F. p. 155. & passim*, LEIBNITZ *de origine Franc. cum annotat.* ECCARDI. *Couvingiana tom. I. p. 35. 40. 117. 131. 132.*
- (e) Francos jure Romano in Gallia vixisse, ex CASSIODORO *lib. III. p. 43.* apparet. Vid. ALTESERRA *rer. Aquitan. lib. III. c. 8.* Sub secunda regum Francicorum stirpe una cum Salica sive Francica lege, Romana admittebatur. Ex Capitularibus constat, multa in ea ex Theodosiano Codice esse transfusa. Sub tertia denique stirpe ejus quoque ratio habebatur. ALTESERRA *l. c. c. IX. & X.*
- (f) Vid. *lex Salica cum annotat.* ECCARDI p. 5. Sub Carolo M. legis Salicæ autoritas in Francia occidentali quodammodo imminuta videtur. ALTESERRA *l. c. c. 9.*

§. XIII.

Notabile est testamentum Casarii archiepiscopi Arelatensis, Clodovei temporibus conditum, in quo hæc leguntur: *Et ideo juxta hanc epistolam, quam manus nostra subscriptione roboravimus, cuique diem & consulem subtus adjecimus; Deo dispensante hoc testamentum meum condidi, vel manu propria subscripsi, atque jure pratorio vel jure civili, & ad vicem illorum codicillo firmavi.* (g) Testamentum sancti Aredii Abbatiss Altarenfis (h) sequentia habet: *In nomine patris filii & Spiritus Sancti, sub die pridie Kalend. Novembr. anno VII. X. regni domini nostri Sigeberti, ego Aredius presbyter & Pelagia (i) sana mente integroque consilio, iudices & arbitros rerum nostrarum metuentes, casus fragilitatis humane, ne nos subito repentina mortis preveniat occasio, residentes nostrum testamentum condidimus, quod ego ipse Aredius manu propria scripsi, & testibus, numero competente, tradidimus subscribendum. Quod testamentum nostrum, si casu jure civili, aut pratorio, aut cujuscumque legis novella subscriptione vel veteris valere non potuerit, in vicem codicillorum & omnium scripturarum, que firmiter consistunt, valere jubemus,*

ut

(g) BARONIVS tom. VI. *annal. ad ann. 509.* An in terris, quæ regum Arelatense constituerunt, ab initio statim testamentorum publicatio regalibus fuerit accensita, in ambiguo positum. Seculo XIII. hoc ibi obtinuisse, ex pontificio Arelatensi, apud

MENCKEN tom. I. S. G. cognitum habemus.

(h) MABILLON in *veterib. analectis* p. 208. LABBEVS in *miscellaneis curiosis.* Testamenti hujus verba eadem fere apud

MAKCVLP. *formul. lib. 2. c. 17.* leguntur.

(i) GREGOR. TVRON *lib. 10. c. 28.* & libro de gloria *con-*
cessorum C. 104.

ut id fiat detur, præstetur, illibatum in omnibus teneatur, secundum tenorem infra scriptum, quem Christo domino adjuvante constituimus. In Aredii testamento Jocardi, (k) genitoris ejus, testamenti mentio injicitur, & in fine anathematis formula in Arediano testamento ad-versantes adjicitur. Eodem seculo Lugduni in foro testamentum Nicetii Lugdunensis episcopi recitatum. (l) Mumoli Francisci comitis testamentum, subscriptionibus & sigillis testium munitum, eadem tulit ætas. (m) Dagobertus testamenti sui quatuor curavit confici exemplaria, (n) eaque secum a filiis & regni proceribus, qui aderant, *subterfirmari*, id est, subscribi, & forte etiam subsignari, voluit. Testamentum Ermentrudis illustris matronæ multis legatis & execrationis formula, in eum qui in testamenti capita attentari aude-ret, est notabile. (o) ALCVINVS in *Capitulari ad-*
moni-

(k) Ita a veteri autore, qui Aredii vitam composuit, appellatur, & Gregorio Turonensi autem *lib. 2. de miraculis S. Martini C. 39. Rinoscendur.*

(l) Post dies autem, quos lex Romana sancivit, ut defuncti ejus-piam voluntas publice legatur, hujus antistitis testamentum in forum delatum, turbis circumstantibus, a iudice reseratum, re-citatumque est. GREGORIVS TVRONENSIS *de vitapairum apud Surium. Vid. ALTESERRA rer. Aquitan. lib. III. p. 196.*

(m) GREGORIVS TVRONIENSIS *lib. 1. de miracul. Martini C. 31.* Notari meretur, sub Dagoberto Sadregifili A-quitanorum ducis filios, ob inultam patris mortem, paterna hereditate, ut indignos, privatos esse. AIMOINVS *lib. IV. C. 18.* Nam hoc quoque, Galliam illo tempore Juris Romani aliqua-lem admisisse ulum, probat.

(n) Vnum Lugduni, alterum Parisiis, tertium in archivis ecclesia-rum custodiri, & quartum in thesauris regiis adservari debuit. AIMOINVS *de gestis Francor. lib. IV. c. 30.* MABILLON. *de rediplomatic, lib. I. C. 7. §. 29.*

(o) MABIL. in *appendice supplementi de re diplomatica §. VII. p. 92.*

monitionis ad Carolum (p) ait: *Testamentum in mortuis confirmatur, Apostolo protestante. Ideoque post obitum testatoris omnimodam firmitatem obtinuit, quod etiam ante mortem consensus omnium confirmavit. Nam itaque postea non valet infringi, quod antea nullo modo potuit improbari. Quicumque testatori reperitur ingratus, insuper & contumeliosus existat, ipse sibi testis est, qui testamento dignus non est. Ad postremum quoque qui maledixerit patri.*

§. XIV.

Caroli M. testamentum thesauros ejus XXI. archiepiscopatibus, ceterisque episcopatibus & ecclesiis attribuit, (q) Christumque heredem instituit. Divisit quoque in illo testamento terras sibi subjectas inter filios. (r)

§. XV.

(p) Apud BALVZIVM tom. 1. *miscellan.* p. 375.

(q) Testamentum hoc adjectum est Caroli vitæ ab EGINHARDO conscriptæ apud REVBBERVM p. 12. Testamenti Carolini exemplar, quod vitæ Caroli M. a monacho Egolismensi, ut creditur, conscriptæ apud PITHOEVM p. 253. adjicitur, suspectæ videtur esse fidei. Ceterum testamentum a Carolo Magno esse conditum ab HERMANNO CONTRACTO ad ann. 514. tom. I. apud PISTORIVM p. 225. MARIANO SCOTTO p. 636. & SIGEBERTO Gemblac. p. 757. ibidem affirmatur.

(r) Hoc testamentum a Francorum proceribus confirmatum, ex Adone tradit GROTIUS de *J. B. & P. lib. I. c. III. §. 13. Partitio regni Francorum ab imperatore facta in villa Theodoni*, ait INCERTVS AVTOR ad ann. DCCCVI, apud
 H PITHO.

§. XV.

Ludovicus Pius de iis, quæ ad rem familiarem & privatum patrimonium pertinebant, ultimam suam consignari curavit voluntatem. (s) Remigii ecclesiæ Atrebatensis episcopi testamentum in fine hæc habet: *Ego Remigius testamentum meum relegi, signavi, subscripsi, & in nomine Patris, Filii & Spiritus sancti, Deo adjuvante, complevi.* Additur: (t) *Prosecuta autem excommunicatione in huius testamenti violatorem, primus respondet Vetus episcopus. Cui pater meus Remigius male dixit, male dixi, & cui benedixit, benedixi. Interfuit & subscripsi quoque Geneboldus episcopus, Lupus episcopus, Medardus Episcopus, Benedictus episcopus, Ludovicus episcopus idem dixerunt.*

§. XVI.

In concilio Tulofano ann. MCCXXVIII. celebrato statuitur: *Cum aliquis voluerit condere testamentum*

PITHOEVM p. 16. ut scilicet unusquisque quam partem tueri & regere debuisset, si pater cum supersitem relinqueret. De hac partitione testamentum conscriptum, & ab optimatibus Francorum confirmatum, & Leonis Apostolici subscriptione roboratum est. Pontificis subscriptio addita, ut loquitur MÉRERAI *abregé chronologique tom. I. p. 254. Non pour le rendre valable, mais pour le rendre plus authentique.* Valuit autem Caroli M. tempore lex Theodosiana, Alarici iusti breviate & Caroli studio emendata, in cuius locum, Carolo Calvo regnante, lex Justiniana successit. ALTESERRA *lib. III. R. d. C. XIII.*

- (s) *Vita Ludovici Pii incerto auctore, sed tamen costanco p. 424. : pud PITHOEVM.*
 (t) *Apud BALVZIVM miscellan. lib. V. p. 241.*

rum, hoc faciat sub testimonio sui presbyteri, vel alterius ecclesiasticae personae, si proprius haberi non potuit sacerdos, adhibitis bonae opinionis viris, quos ad hoc voluerit accersere, & testamenta aliter facta vigorem non habent, nec alicujus sunt momenti. (u) Testamentum Brunonis episcopi Lichnoviensis formulam execrationis annexam habet. (x) Inter canones, ab Abone abbate, tempore regis Hugonis & filii ejus Roberti, collectos, (y) de differentia testamentorum & precarii, traditum est. Alphonfus comes Pictaviensis testamentum fecit, & testamentarios constituit executores, inter quos & Angliæ regem, de pagi Aginenfis jure & ditione, lites exortæ sunt. (z)

§. XVII.

Francis, suos ex antiqua Saxonia vicinos Anglos (a) qui aliis Germaniæ gentibus auctiores, celebrem

H 2

(u) D' ACHERY tom. I. spicileg. p. 711.

(x) Chron. Besuens. apud D' ACHERY tom. 2. p. 415.

(y) MABILLON. in veter. analect. n. VII. p. 137.

(z) ALTESERRA l. c. p. 204.

(a) Vocem antiquæ Saxonæ hic in ea accipimus significatio-
ne, quatenus novæ, in Britannia stabilitæ, contradistingui-
tur. Heptarchiæ conditores a Vortigerno Britannorum rege,
contra Pictos Scotosque, Britanniam, postquam Romani di-
scesserant, male multantes, in auxilium acciti, de antiquis Saxoni-
bus, de Anglis, de Jutis fuisse dicuntur. Vid. chronicon. S. x.
nic. a GIBSONIO Latial donatum sermoni p. 12. BEDÆ
hstor. eccles. gent. Anglor. lib. 1. C. XV. p. 45. CAMBDEVNS
in Britannia p. 96. seqq. SCHERINGHAM de orig. gent.
lib.

brem illam in Britannia instituerunt heptarchiam, (b) jungamus. Hi Romanorum circa rem testamentariam placita non tam Britanniae (c) intulisse, quam, eo a Romanis (d) allata, ibi inuenisse, verosimile est. Edilbe-

lib. II. Ex GILDÆ & NENNII historiis, per THOMAM GALE nuper editis, de Anglo Saxonum introitu in Britanniam, vide excerpta apud LEIBNITIVM tom. I. *Scriptor. Brunsvic. p. 31. seqq.* Add. *Coringiana tom. I. p. 30. 35. Historical and political discourse of the laws and government of England collected from some manuscript notes of JOHN SELDEN BY NATHANAEL BACON OF GRAYS chap. IV.* THOIRAS *histoire d'Angleterre vol. I. lib. III. p. 39.* SPELMAN *in vita Ælfridi Magni præfat. §. 7.*

(b) Heptarchia illa septem Saxonum complectebatur ditiones, qui ne faisioient, qu'un seul corps & un même état. Ces peuples etablirent en Angleterre une sorte de gouvernement, presque semblable à celui, sous lequel ils vivoient en Allemagne. Cela veut dire, que ses regardant commes freres & compatriotes, qui avoient un interet commun, ils comprirent la necessité de se secourir mutuellement, & de n'agir que pour le bien de tous dans cette viue ils etablirent entre eux un monarque ou chef general, auquel ils accorderent certaines prerogatives, & lors qu'il venoit à mourir, on en elisoit un autre d'un commun consentement. THOIRAS vol. I. p. 40.

(c) De Britannia veteribusque ejus incolis, vid. *chron. Saxon. p. 11. seqq.* BEDA *histor. eccles. gentis Anglorum lib. 1. c. 1.* HENRICVS HVNTIGDONENSIS *lib. 1. p. 100.* CAMBDE-NVS *in Britannia p. 1. seqq.*

(d) Julius Cæsar Britannia, variis obnoxia regulis, tentata infectis rebus discedere coactus fuit; felicioribus autem avibus in ea potiunda Claudius usus est. STRABO *lib. IV. geographia p. 123.* JULIVS Cæsar *lib. IV. c. 21. & V. c. 22.* TACITVS *annal. lib. XII. c. 31. 34. & in Agricola C. 5. 10. seqq.* GALFRIDVS &

Edilbertus, inter reges Anglorum primus, qui Christo nomen dedit, prudentum consilio, leges Romanas excerptas in anglicum transferre curavit idioma, ut forensium controversiarum decidendarum norma essent. (e)

§. XVIII.

Anglorum (f) legem, quod liberi, nullo a parentibus relicto testamento, in æquales succedere debeant partes Normanni suis deinde inseruerunt placitis. Scot-

H 3 ti

& MATTH. WESTMONASTER. *etat. V. c. 26.* HENRICVS HVNTIGDON. *lib. 1. histor.* & JOH. ASSE- RIVS *annal. p. 121.* Perdomita Britannia statim iterum amissa: TACITVS *lib. II. histor. C. 2.* sed deinde recuperata TACITVS *in Agricola C. 16. 17. 18.* BEDA *lib. I. c. 3. seqq.* CAMBDEVVS *p. 39. seqq.* Honorius demum juri in Britanniam, postquam 400. annos in Romanorum ditio- ne fuerat, renunciasse dicitur. THOIRAS *lib. III. p. 39.*

(e) BEDA *historia ecclesiastica gentis Anglorum lib. II. C. V. p. 96.* In chronico Normannorum ad ann. 1148. hæc leguntur: *Magister Wacarius, gente Longobardus, vir honestus & juris peritus, cum leges Romanas anno ab incarnatione domini MCXXXIX. in Anglia discipulos doceret, & multi tam divites, quam pauperes ad eum discendi causa confluerent, suggestione pauperum de codice & digesto exceptos novem libros composuit, qui suffiunt ad omnes legum lites, quæ in Scholis fre- quantari solent.*

(f) Hi legum patriarum ceteroquin tenacissimi non ab omnibus Ro- manorum abhorruerunt institutis. Hodie in cancellaria suprema, in curia militari, in curiis ecclesiasticis & in curia admiralli ma- gnis juris Romani est usus. ARTHVRIVS DVCK *de usu & auto- ritate juris civilis lib. II. p. 377. 386.* Hinc apud Anglos inter legum patri-

ti quoque rei testamentariae, quam forte a Romanis Britanniae incubantibus, aut etiam a Britannis vel Saxonibus hauserunt, expertes non fuerunt (g) Edelradus Angliae rex nepotibus ex Thyra, qua Gormoni Daniae regi nupserat, Angliae regnum testamento legasse dicitur. (h) Ælfredi occidentalium Saxonum regis testamentum (i) sub initium seculi X. factum multis legatis fuit conspicuum. Henrici II. Angliae regis testamentum ann. 1122. conditum fuit. (k)

§. XIX.

patriarum peritos, & juris civilis doctores est differentia. Hi *Doctors of the civil law*, illi *common. Lawyers* vocantur: *The History of the rebellion* by CLARENDON *vol. I. part. 1.* De legum Anglicarum collectoribus earumque praecipuis interpretibus agit: *the English Historical library* by NICOLSON *part. III. ch. V.*

(g) Legum Scotticarum codex, qui, Davide Malcolmi tertii filio jubente, anno 1124 est collectus, c. 35. 36. de testamentis agit. Vide librum, qui inscribitur: *regiam majestatem Scotiae* fol. 52. seqq. Apparet ex C. 35. quod apud Scotos ad testamentum duo suffecerint testes.

(h) SAXO GRAMAT *histor. Daniae lib. IX.* in fine.

(i) Adhaeret *Ælfredi vitae* sub n. II. *append.* Nonnulli dicunt, primum hoc esse scriptum monumentum, in quo vox *feodum* reperitur.

(k) RYMER *Aet. publ. Angliae tom. I. part. 1. p. 19.* Notatu dignum, quod Johannes rex Angliae ann. 1202. statuerit: *Baronibus Britanniae &c. mandamus vobis rogantes, quod testamentum C. comitis quondam Britanniae, sicut ipsa illud rationaliter condidit, & secundum dominum, teneri faciatis in his, quae ad nos pertinent, ne dominus papa vel alius ad hoc debeat manum apponere.*

Teste me ipso apud Lich tricesimo die Januarii.
RYMER l. c. p. 41. noviss. edit.

§. XIX.

Interim, non disfitendum esse, opinor, rei testamentariae apud Saxones, etiam antequam quidam eorum in Britanniam commigraverint, cunabula extitisse. Illi enim, variis irruptionibus Romana littora, (k) cum adjacentibus provinciis, incuta reddentes, aut, aliis Germaniae populis juncti, in Romanas penetrantes terras, (l) Latialis juris & morum, quibus Romani utebantur, noticiam aliquam comparasse, videntur. Sed quomocunque haec sese habeant, in lege Anglorum & Werinorum de testandi potestate haec habentur. *Libero homini liceat hereditatem suam, cui voluerit, tradere.* (m)

§. XX.

(k) Romanis littoribus, Saxonum impressionibus maxime expositis, praefectus, sub nomine comitis littoris Saxonici, praesidebat. De littore Saxonico in Gallia in *rerum Cadomensium libris* HVE TIVS agit. De comite littoris Saxonici per Britanniam vid. BVLENGERVS *de imperatore Romano lib. III. C. XV.*

(l) *Franci & Saxones itidem confines*, inquit AMMIANVS MARCELLINVS *lib. XXVII. c. 8. p. 383. quo quisque erumpere potuit, terra vel mari praedis acerbis incendiis que & captivorum funeribus hominum violabant.* Prae ceteris hostibus Saxones timebantur, *ut repentini.* Idem autor *lib. 28. C. 3.* de Saxonum multitudine, sub Valentinianno & Valente III. COSS. in Galliam erumpente, & post actas inducias a Romanis deleta, refert. Add. OROSIVS *lib. VII. & HIERONYMVS in chron.* quod Cassiodorus excerptis. Alboinus Longobardorum rex cum suis ad Italiam profecturus: *Ab amicis suis vetulis Saxonibus auxilium petit, quatenus spatiosam Italiam cum pluribus possessoribus intraret.* PAVLVS WARNEFRIDI *de gestis Longobard. lib. II. c. 6.* Sed cum Longobardici impatientes essent, per Galliam ad patrios remearunt lares.

§. XX.

Brunonem (n) Ottonis I. fratrem, ut & Ottone II. (o) testamenta condidisse, memoria proditum est.

§. XXI.

Seculo XIII. & XIV. non ita infrequentia in imperio testamenta fuere, frequentiora autem cum jus Romanum, sensim in Germania receptum, plenum civitatis Germanicæ jus (p) consecutum fuerit.

(m) Apud LEIBN. tom. I. S. B. p. 84. & LINDENBROGIVM in codice legum antiquarum p. 485.

(n) Tandem Bruno, sunt verba chronici magni Belgici, dux & archiepiscopus in Franciam, ad pacificandos nepotes suos Lotharium regem & filios Hugonis pergens, ubi Compendium venit, febre correptus, Remos redit, & ubi, quicquid habens in re mancipi ecclesie sanctorum delegans, mortuus est: PISTORIVS tom. III. Quid apud Romanos rebus mancipi annumeratum, docet BYNCKERSHOECK opusc. II. C. 2.

(o) Hujus imperatoris testamentum, fidei commisso gravatum, exhibet MABILLOIN. tom. IV. annal. Benedic. lib. XLIX. n. 14. Vid. M. Ch. Belg. tom. III. p. 93.

(p) Propter summam æquitatis naturalis gloriam, quam jus Romanum in permultis locis præ se fert, passim a Germanis receptum est. Dolendum sane, juris Justiniani collectores theses, a veteribus Jureconsultis ad disputandum propositas, a positionibus, ad causas decidendas latas, non satis accurate distinxisse. Legum Romanarum justitiam a Cypriani Regneri criminationibus MASTERIVS vindicat. Adde HVBERTVM in eunomia Romana: Ludovicus Pius legem Romanam omnium humanarum agnovit matrem. Capit. addit. 4. C. 106. ALTESERRA rer. Aquitan. lib. III. c. IX.

rit. A Friderico II. testamentum factum annalibus compertum habemus (q) Theobaldi (Thibaut) II. Lotharingiæ ducis testamentum ann. 1312. factum codicillo auctum fuit. (r) Hujus filius testamenti sui executores Galliarum regem constituit. (s)

§. XXII.

Est autem imperii constitutionibus totus juris Justiniani complexus receptus, (t) ita, ut nihil exclusum sit, quod legibus aut moribus patriæ non est reprobatum, aut reipublicæ rationibus repugnat. Itaque & pupillaris æque ac vulgaris substitutionis materia a Germaniæ foris non exulat, quia nec lege, nec consuetudine est exclusa. Neque enim substitutionis pupillaris fundamentum, patria scilicet potestas, e Germania plane proscriptum est. Ab uno alterove effectu patriæ potestatis cessante, ad ejus juris abrogationem concludi non posse, SIMON VAN LOEWEN (u) recte monet. Enimvero pro non usu juris communis præsumendum non est, sed potius,

(q) MATTH. PARIS *hisor. Angl. tom. III. ad. ann. 1251. p. 812.*

(r) *Corps diplomatique du droit des gens tom. I. part. I. p. 365. par DVMONT. & p. 427. sur une autre copie.*

(s) *Corps diplomatique tom. I. part. II. p. 25. 83. Add. annales Augustburgenses apud MENCEN tom. I. S.G. p. 1536.*

(t) Loca ex imperii constitut. affert. STRYK in *differt. de usu & autoritate juris Romani in foris Germaniæ*, quam, usui moderno Pandectarum præmisit §. XXII. seqq.

(u) *Cens. forens. lib. I. c. IX. n. i.*

tius, quod jura semel recepta in viridi sint observantia. Et multorum sane casuum decisio immutanda foret, si patriæ potestati hodiernæ effectus civiles adimere, & necessitate parendi eam circumscribere vellemus. (x)

§. XXIII.

Materiam substitutionis pupillaris in foris nostris usu servari, Germanicæ praxeos peritissimi testantur. (y) *Postquam succedendi species a maioribus ex iure Romano semel recepta fuit, apparet, eandem etiam cum favore suo receptum esse.* Atque satius est, a jure Romano, in re testamentaria semel recepto, non discedere, nisi universalis Germaniæ praxis obstet, quam opinionum fluctuationibus, de juris Romani non usu, quæ jus admodum incertum reddunt, inhaerere. (z)

§. XXIV.

Male adversarii pro contraria sententia citant
CYPRIANVM REGNERVM (a) GROEN-
WEG

-
- (x) STRYCK *in V. M. P. lib. I. tit. 6. §. 3.* ANDLER *in jurispr. lib. I. tit. VI. part. II. n. 3. p. 115.*
 (y) CARPL. *P. II. C. 33. D. I. 3. 12.* RICHTER *D. 44. 45. 46.*
 FINCKELTHAVS *obf. 29.* STRYCK *in V. M. P. lib. XXVIII. tit. 6.* HAHN *ad WESENBECK. p. 752. n. IX.* SCHIL-
 TER. *exercit. 38. ad P. §. 93.* BERGER *in aconomia juris*
p. 387.
 (z) SCHILTER. *exercit. IX. ad pandect. §. IX. & exercit.*
35. §. 39.
 (a) *In conf. Belgica ad l. r. ff. de vulg. & pupill. subst.*

WEG (b) GVDELINVM (c) SIMON VAN
 LOEWEN (d) & MARCILIVM. Nam quid hi
 Jcti exteri de praxi fori Germanici testari possent?
 Dicta eorum ad Belgica & Gallica fora sunt restrin-
 genda. Atque folius WESENBECII (e) asser-
 tum: *Rem esse ab usu nostrorum iudiciorum remotissi-*
mam, contra tantorum virorum, thesi præcedente al-
 legatorum, testimonia, nihil valoris habere potest.

§. XXV.

Cum emancipatis (f) separati, si pater ad secun-
 da transit vota, in aliquibus Germaniæ provinciis af-
 finitatem aliquam habent, ita, ut separatione facta,
 æque ac si liberi a patre emancipentur, pupillaris sub-
 stitutio collabescere videatur: Verum æquior a mul-
 tis creditur esse sententia, quod separatione facta ni-
 hilominus pupillaris substitutio per modum fideicom-
 missi duret. Enimvero separatio liberorum non
 omnimode cum illa Romanorum emancipatione, qua
 emancipati pro extraneis habebantur, coincidit. Atque
 hæc de themate nostro dicta sufficiant. Quæ adhuc
 addi debuissent, alii reservantur
 tempori.

(b) *Ad rubr. J. de pupillari substit.*

(c) *In iure novissimo lib. II. c. 5.*

(d) *In cens. forens. lib. III. c. 6. §. 14.*

(e) *Ad tit. D. de V. & P. S. in fine.*

(f) Si pupillus de patria potestate exhibat, substitutio pupillaris ex-
 spirabat. LANCELLOTVS *de substitut. p. 513.*

ERRATA.

- Pag. 5. lin. 16. pro consultum, consuetum.
p. 20. lin. 2. pro herede, heredi.
ead. p. §. 14. lin. 7. pro musculum, masculum.
lin. 8. pro complectitur, complectatur.
p. 24. lin. 5. del. hereditas & leg. pro perveniat, perveniant.
p. 29. not. c. lin. 1. del. an.
p. 39. lin. 4. pro fideicommissoria, fideicommissaria.

NOBILISSIMO ET CONSULTISSIMO

DOMINO STEINIO

S. P. D.

PRÆSES.

Postquam, lustro in Academia
Regiomontana absoluto, ad Ju-
liam nostram accesseris, & juridi-
cas meas frequentare cœperis scho-
las, Te, ad jurisprudentiæ studia,
ut par est, incubiturum, animo con-
13 cepi.

cepi. Neque me præfagium illud
fefellit: Etenim indefesso studio,
& continuatis vicibus publicis
meis privatisque adfuiſti prælectio-
nibus. Nec dubito, quin eadem
diligentia dominorum meorum
collegarum, antecessorum ceber-
rimorum, collegiis interfueris.

Quam vellem, ut tuis omnes, qui
hic studiorum causa commoran-
tur, inhærent vestigiis: Julia no-
stra tot orbi decora, & publicæ sa-
lutis subsidia, quot studiosorum
fovet capita, præbere posset. Ab-
sit, me de numero eorum, in qui-
bus diligentia desideratur, con-
queri. Nam hodierni Academiæ
nostræ cives, maximam partem, si
qui

qui unquam, summo studio cura-
que se literis involvunt. Non solum
autem doctrinæ adjuventis, sed &
probis, commodis, politioribusque
studuisti moribus, ita ut, honestis-
simo vivendi genere, in omnibus
tui desiderium & amicitiam exci-
taveris. Hic est nexus, quo tibi
præceptorum tuorum favorem, &
commilitonum æstimationem ad-
junxisti. Laudibus quoque tuis
merito accensendum, quod, ante-
quam abhinc discederes, eruditio-
nis tuæ publicum edere volueris
documentum. Nullus dubito,
quin Mecænatem aliquem sis habi-
turus, sub cujus umbra, ad subli-
me Augustissimi regis gratiæ cul-
men

men appropinquare possis, ut præ-
mio, quod virtuti debetur, Tibi,
propediem frui, liceat, & quæ didi-
cisti, ad patriæ utilitatem, adduce-
re queas. Vale, & secunda ubi-
que utere fortuna. Dabam Helm-
stadii, in Academia Julia, Idib.
Sept. MDCCXL.

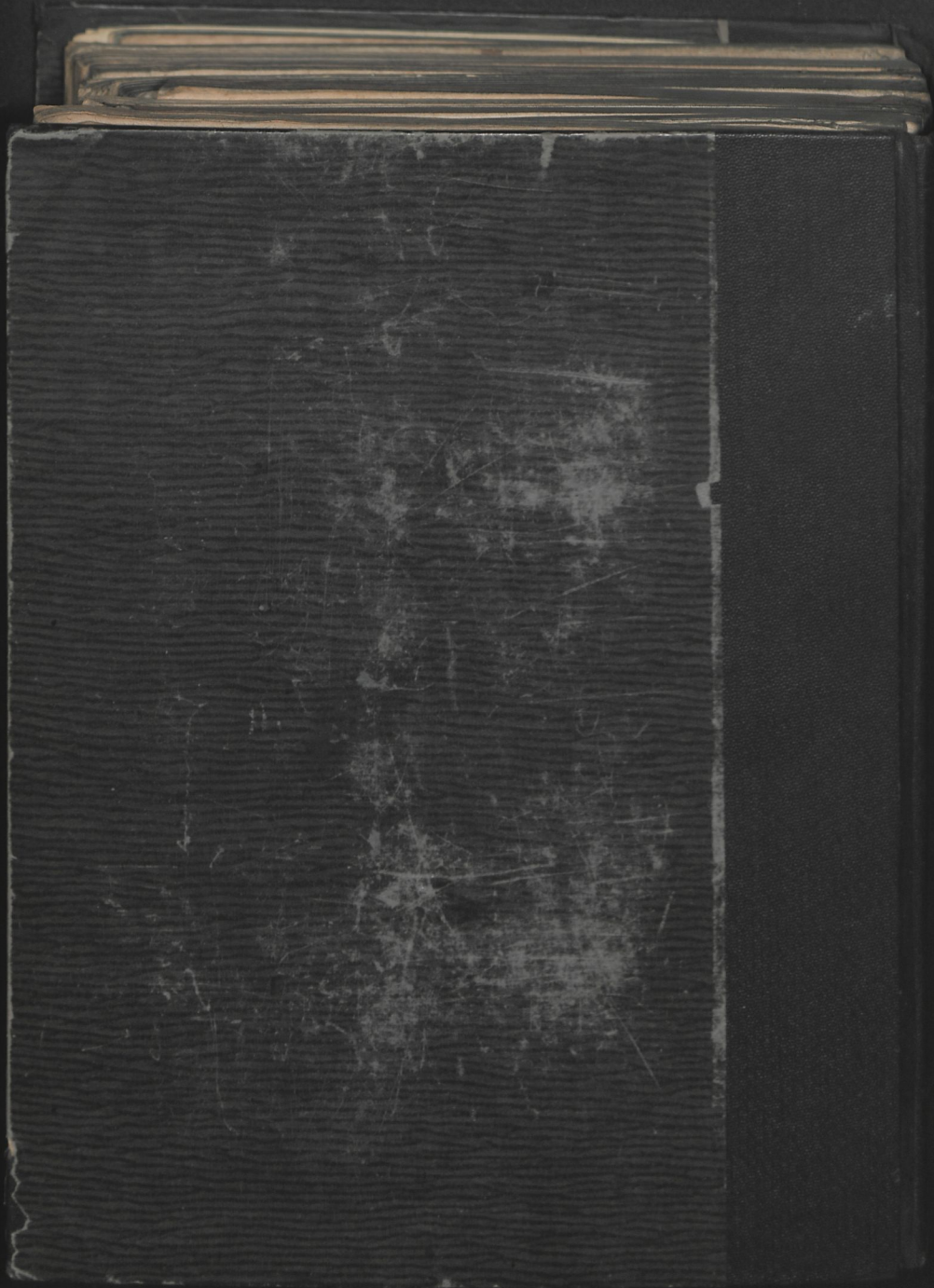

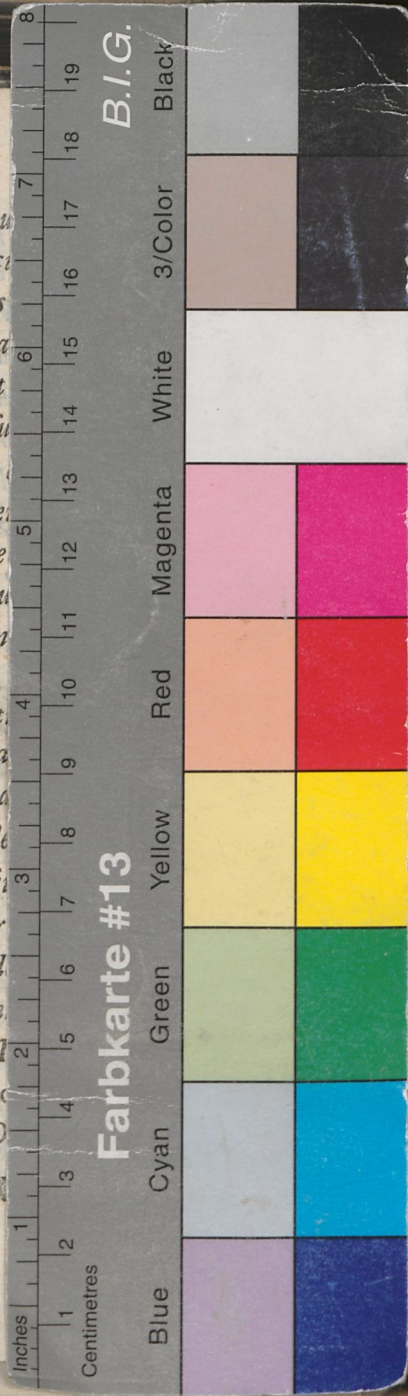

Helmsedt, Diss., 7738/41

X 2309199

DISSERTATIO ACADEMICA ⁷⁷
DE
SVBSTITVTIONE
PVPILLARI
A GERMANIA NON
EXCLVSA

1740,3
13

QVAM
PRÆSIDE
DN. JOH. WILH. DE GÖEBEL
SERENISSIMI DVCS BRVNSV. LVNEBVVG. A CONSILIIIS
AVLICIS ET DICASTERII GVELPHICI ASSESSORE
PANDECT. P. P. O. ET FACVLTATIS JVRIDICÆ
SENIORE

IN JVLEO MAJORI

D. SEPT. MDCCXL.

FLACIDÆ ERVDITORVM DISQVISIONI
SVBMITTIT

FRIDERICVS *Stein*

GAWEITA-PRVSSVS.

HELMSTADII
TYPIS JOHANNIS DRIMBORNII.

